18

(35)

SRÎ VAÑCI SETU LAKṢMI SERIES.

No. XVI.

THE

AṢṬÂṄGASÂRA

EDITED BY

K. SĀMBAŚIVA ŚĀSTRĪ

Curator for the Publication of Oriental Manuscripts.

PUBLISHED UNDER THE AUTHORITY OF THE GOVERNMENT OF
HER HIGHNESS THE MAHARANI REGENT OF TRAVANCORE.

TRIVANDRUM:
PRINTED BY THE SUPERINTENDENT, GOVERNMENT PRESS,
1931.

SRÎ VAÑCI SETU LAKṢMI SERIES.

No. XVI.

THE

AṢṬĀṄGASĀRA

EDITED BY

K. SĀMBAŚIVA ŚĀSTRĪ

Curator for the Publication of Oriental Manuscripts.

PUBLISHED UNDER THE AUTHORITY OF THE GOVERNMENT OF HER HIGHNESS THE MAHARANI REGENT OF TRAVANCORE.

TRIVANDRUM:
PRINTED BY THE SUPERINTENDENT, GOVERNMENT PRESS.
1931.

SRĪ VAÑCI SETU-LAKṢMI SERIES.

No. XVI.

THE

AṢṬÂṄGASÂRA

EDITED BY

K. SĀMBAŚIVA ŚĀSTRĪ

Curator for the Publication of Oriental Manuscripts

PUBLISHED UNDER THE AUTHORITY OF THE GOVERNMENT OF HER HIGHNESS THE MAHARANI REGENT OF TRAVANCORE.

TRIVANDRUM:
PRINTED BY THE SUPERINTENDENT, GOVERNMENT PRESS.
1931.

All Rights Reserved.]

(A True Replication by Vaidyaratnam Books-2014)

श्री / ശ്രീ

ക്ഷമാഭരണസമ്പദാ സനാതനസംശ്രിതാ സദാ
ക്ഷമാഭരണമേവ യാ ബിഭർത്തി രാജരാജേശ്വരീ
രമാരമണസേവിനീ നിഖിലധർമ്മസംവർദ്ധിനീ
സമാദൃതസമഗ്രജ്ഞാ ജയതാ സേതുലക്ഷ്മീരസൌ.

യത്കാരുണ്യകലാബലാദിഹ കലാ-
സാമഗ്ര്യസമ്പന്നയം
ഗൈർവാണ്യാ സഹ കൈരളീ ച കൃതാദി-
ന്നിത്യം പ്രസിദ്ധിം ഗതാ
തസ്യാ വഞ്ചിവസുന്ധരാഗതജന-
പ്രത്യക്ഷലക്ഷ്മ്യാ മഹാ-
രാജ്ഞ്യാ മങ്ഗളമാലികേയമുദിതാ
സദ്ഗ്രന്ഥരത്നാവലിഃ.

കെ. സാംബശിവശാസ്ത്രി.

പ്രസ്താവന.

ഈ 'അഷ്ടാങ്ഗസാരം ഭാഷ' പേരുകൊണ്ടുതന്നെ സുപ്രസിദ്ധമായ അഷ്ടാങ്ഗഹൃദയത്തിന്റെ കാൎയ്യസാരം ഭാഷയിൽ ആക്കീട്ടുള്ള ഒരു ഗ്രന്ഥമാണെന്നു വ്യക്തമാകുന്നു. ശിഷ്യാനുഗ്രഹബുദ്ധ്യാ ധാരണാസൌകൎയ്യത്തിനായി കാരികാരൂപത്തിലാണ് ഇതു രചിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു്. ആയുഷ്കാമീയം തുടങ്ങി ഔഷധവൎഗ്ഗാന്തമുള്ള ഇരുപത്തിരണ്ടു് അദ്ധ്യായങ്ങൾ ഇതിൽ അന്തൎഭവിച്ചിരിക്കുന്നു. ഗഹനാഗഹനങ്ങളായ ചികിത്സാസരണികൾ കണ്ടകശോധനംചെയ്തു രമണീയമാക്കി പ്രവേശിക്കുന്നതിനായി, ആദ്യമേ പരിഭാഷാരൂപത്തിൽ സങ്ഗ്രഹമായി ഗ്രഹിച്ചിരിക്കേണ്ട ശാസ്ത്രീയതത്ത്വങ്ങളെ ലക്ഷ്യമാക്കിയാണ് ഇതു സ്വരൂപപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നതു്. ആകൃത്യാ പരമാണുപ്രായമായ ഈ ഗ്രന്ഥം അഷ്ടാങ്ഗഹൃദയമഹാസമുദ്രത്തിന്റെ പ്രഥമതരങ്ഗകക്ഷ്യയായ സൂത്രസ്ഥാനത്തിലെ ഉപരിപ്ലവമല്ലാത്ത അനേകം സാരങ്ങൾ കോൎത്തിട്ടുള്ള ഒരു നവബിന്ദുസരമാണെന്നു പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ഭാഷാദേവിയുടെ സഹൃദയാനുഭവനീയമായ സാഹിതീശയ്യയിൽ പ്രവേശിക്കാതെ പ്രമേയപരിപാടിയിൽ സുസ്പഷ്ടസഞ്ചാരം ചെയ്യുന്ന ഈ 'സാരം' ബാലജനസുഗ്രഹമായ രീതിയിൽ യഥാശ്രുതമാത്രപൎയ്യവസായികളായ സാമാന്യവാക്യഘടനകളാൽ നിരലങ്കാരസുന്ദരമായിരിക്കുന്നു.

അഷ്ടാങ്ഗസാരം എന്നുള്ള നാമധേയം മാതൃകയിൽ ഒരിടത്തും സുലഭമല്ല. 'യോഗാമൃതം' എന്നുള്ള മറെറാരു ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ മാതൃകയിൽ ആദ്യത്തെ ഭാഗമായി ചേൎത്തുകാണുന്നതാണു പ്രസ്തുതഗ്രന്ഥം. ഉപക്രമത്തിലോ ഉപസംഹാരത്തിലോ യാതൊരിടത്തും കാണാത്തതായ ഈ നാമധേയം വിഷയസ്വഭാവത്താൽ കേവലം കല്പിതമായിരിക്കണം എന്നേ ഇപ്പോൾ നിരൂപണം ചെയ്യാൻ തരമുള്ളൂ. സംസ്കൃതക്യൂറേട്ടർ ആഫീസിൽ പ്രഥമസമ്പാദിതവും പ്രതിരൂപിതവും ആയ ഈ ഗ്രന്ഥം സംവിഭാഗസംവിധാനത്തിനായി 'അഷ്ടാങ്ഗസങ്ഗ്രഹഭാഷ' എന്ന നാമധേയത്താൽ അങ്കിതമാകയും മുമ്പിലത്തെ ക്യൂറേട്ടർ സങ്

ഗ്രഹം സാരമായി പരിവർത്തനം ചെയ്തു പ്രസ്സിലേക്ക് അയക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുള്ളതായി കാണുന്നു.

൨൨-ാമത്തെ അദ്ധ്യായത്തിന്റെ അവസാനത്തിൽ:

"ഗോക്ഷുരം മൂത്രകൃച്ഛ്രേഷു
കാർശ്യേ മാംസം ച ശസ്യതേ."

എന്നുകഴിഞ്ഞു വിരാമസ്ഥാനം യാതൊന്നുമില്ലാതെ

"കാൽത്താരിൽ കൈവണങ്ങിക്കരിവരവദനം
ഭാരതീം താം ച ദേവീം
ചേതസ്താത്മാവിങ്കലാമ്മാറനസൃതഗുരുപാ
ദാംബുജന്മാച്ഛനോഹം
പ്രീത്യാ പദ്മോദ്ഭവം ദക്ഷനെയുമഴകിനോ-
ടശ്വിനൌ വാസവം താ-
നാത്രേയാദീൻ മുനീൻ വാഗ്ഭടമപി വഴിയേ
ഭക്തിപൂർവ്വം നതോസ്മി.

എന്നിത്യാദിയായി 'യോഗാമൃത'ത്തിന്റെ മങ്ഗളശ്ലോകം ആരംഭിച്ചു കാണുന്നതിൽ നിന്ന് അതുകൊണ്ട് ഒരു ഗ്രന്ഥം പരിപൂർണ്ണമായതായി ഊഹിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ചികിത്സാസാരസങ്ഗ്രഹമായ യോഗാമൃതത്തോട് ഉപയോഗനിമിത്തം സന്നിഹിതസംബന്ധമുള്ളതായ ഈ 'അഷ്ടാങ്ഗസാരം' അതിന്റെ ഒരു പൂർവ്വഭാഗമായി രചിച്ചതാണോ? എന്ന ശങ്കയ്ക്കും അവസരം ഇല്ലെന്നില്ല.

"ഹേമാലങ്കാരകാന്താരധാമാ സ പുരുഷോത്തമഃ
ശ്രീമാനമൃതഹസ്തോ നഃ ക്ഷേമായാസ്തു ഭിഷങ്മണിഃ."

(അഷ്ടാങ്ഗസാരം അധ്യ: ൧ ശ്ലോകം ൨)

എന്ന് അഷ്ടാങ്ഗസാരത്തിലും,

"ഹേമാലങ്കാരകാന്താരഗമിത തൊഴുതേൻ
ധാമ ധാന്വന്തരം തത്."

(യോഗാമൃതം ശ്ലോകം ൨.)

എന്നു യോഗാമൃതത്തിലും സദൃശാശയങ്ങളായിക്കാണുന്ന മങ്ഗളശ്ലോകങ്ങൾകൊണ്ട് ഈ രണ്ടു ഗ്രന്ഥങ്ങളുടേയും കർത്താവ് ഒരാളായിരിക്കണം എന്നൂഹിക്കാൻ നല്കുന്ന അവസരം തമ്മിലുള്ള സാഹോദര്യസംഭാവനയെ ബലപ്പെടുത്തുന്നു.

യോഗാമൃതഗ്രന്ഥത്തെപ്പററി ശ്രീമാൻ ഗോവിന്ദപ്പിള്ള സർവ്വാധികാര്യക്കാർ അവർകളുടെ ഭാഷാചരിത്രത്തിൽ—

"യോഗാമൃതം എന്നൊരു വൈദ്യഗ്രന്ഥമുണ്ട്. ഇതിൽ ലോഹാദികളേയും രത്നങ്ങളേയും ഭസ്മീകരിച്ച് എടുക്കുന്ന സമ്പ്രദായത്തെപ്പററി പറയുന്നു. ഇതിൽ ചില ശ്ലോകങ്ങൾ സംസ്കൃതമായിട്ടും ചിലതു ഭാഷയായിട്ടും കാണുന്നു. ഗ്രന്ഥകർത്താവിനെ അറിയുന്നില്ല. ഇതുപ്പററയാററുകാരൻ ഒരു നമ്പൂതിരി എന്നു പറയുന്നുണ്ട്. ഇടയ്ക്കു ഗദ്യവുമുണ്ട്"

എന്നഭിപ്രായം പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതിൽനിന്ന് അത്യല്പം ചില വിവരങ്ങൾ കാണുന്നതും ഈ സന്ദർഭത്തിൽ പ്രസ്താവയോഗ്യമാണ്. യോഗാമൃതകർത്താവുതന്നെ അഷ്ടാങ്ഗസാരത്തിൻെറയും കർത്താവാണെങ്കിലോ ഇത് അവശ്യഗ്രാഹ്യവുമാണ്. ഏതായാലും യോഗാമൃതവും അചിരേണ പ്രസിദ്ധീകരിക്കുവാനുള്ള യോഗം പ്രസന്നമായിരിക്കുന്നതിനാൽ തദവസരത്തിൽ ഇവ തമ്മിലുള്ള ബന്ധത്തെപ്പററി നിരൂപണം ചെയ്തുകൊള്ളാം.

യാവത്സംഭവം സൂക്ഷ്മേക്ഷികയോടുകൂടി പര്യാലോചിച്ച് ഓരോ അദ്ധ്യായത്തിലെയും വിഷയങ്ങൾ വിശകലനംചെയ്തു സമുചിതമായ ഒരു വിഷയാനുക്രമണികയും ചേർത്തിട്ടുണ്ട്.

സംസ്കൃതപ്രചുരമായ ഭാഷാശൈലിയും മാതൃകാപുരാതനത്വവും ചിന്തിക്കുന്നതായാൽ മുന്നൂറു സംവത്സരത്തിൽ കുറയാത്ത ഒരു പഴക്കവും തഴക്കവും ഈ ഗ്രന്ഥത്തിനു കല്പിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

ഇതിൻെറ പ്രസാധനത്തിൽ കോട്ടയം താലൂക്കിൽ ഒളശ്ശ ചിരട്ടമൺ ഇല്ലത്തിലെ ബ്രഹ്മശ്രീ നാരായണൻ പരമേശ്വരൻ മൂസ്സ് അവർകളുടെ വക താളിയോലഗ്രന്ഥമാണ് ആദർശമായി ഉപയോഗിച്ചിട്ടുള്ളതെന്നുള്ള കൃതജ്ഞതകൂടി സന്തോഷപുരസ്സരം ഈ സന്ദർഭത്തിൽ സ്മരിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

ആയുർവ്വേദഗ്രന്ഥപ്രസാധനാധികാരം ഇവിടെ സങ്ഘടിപ്പിച്ചതിനുശേഷമുള്ള ആദ്യത്തെ പ്രസിദ്ധീകരണമാണിത്. ശാസ്ത്രാഭ്യസനത്തിലെന്നപോലെ പ്രസിദ്ധീകരണത്തിലും ആദ്യ

മായി അവശ്യപരിശീലനീയമായ പരിഭാഷാരൂപത്തിലുള്ള ഈ ഒരു ഗ്രന്ഥം പ്രകാശിപ്പിക്കുവാനിടയായതിൽ എനിക്കു വലുതായ ചാരിതാർത്ഥ്യമുണ്ടു്. തല്ക്കാലം ഹ്രസ്വാകൃതിയായ ഈ ഗ്രന്ഥം യോഗാമൃതാദിയായ അസംഖ്യം ആയുർവേദഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ പ്രസിദ്ധീകരണത്തിന് ഒരു ഗണപതിക്കുറിപ്പായി സജ്ജനസമക്ഷം അവതരിപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

തിരുവനന്തപുരം
൧൩-മിഥുനം-൧൦ന്നു } കെ. സാംബശിവശാസ്ത്രി.

വിഷയാനുക്രമണിക.

	വിഷയങ്ങൾ.	പുറം.
	അദ്ധ്യായം ൧.	
൧.	മംഗളാചരണം	1
൨.	ത്രിദോഷങ്ങളും അവയുടെ സ്ഥാനഭേദങ്ങളും കാലഭേദാദികളും	,,
൩.	ജഠരാഗ്നിയുടെ ചാതുർവിധ്യവും തത്കാരണവും	,,
൪.	കോഷ്ഠഭേദങ്ങളും തത്കാരണവും	,,
൫.	വാതപിത്തകഫങ്ങളുടെ പ്രത്യേകലക്ഷണങ്ങൾ	2
൬.	സംസർഗ്ഗലക്ഷണം	,,
൭.	സന്നിപാതസ്വരൂപം	,,
൮.	രസാദിധാതുക്കളും മലങ്ങളും	,,
൯.	മധുരാദിരസങ്ങളും അവയുടെ ബലാബലങ്ങളും	,,
൧൦.	വാതാദിദോഷങ്ങളെ കോപിപ്പിക്കുന്ന രസാദികൾ	,,
൧൧.	വാതാദിദോഷങ്ങളെ ശമിപ്പിക്കുന്ന രസാദികൾ	,,
൧൨.	വാതാദിദോഷങ്ങൾ കോപിച്ചാൽ ശരീരത്തിലുണ്ടാകുന്ന പ്രത്യേകലക്ഷണങ്ങൾ	3
൧൩.	പ്രകൃതിലക്ഷണങ്ങൾ	,,
	അദ്ധ്യായം ൨.	
൧.	ബ്രാഹ്മമുഹൂർത്തോത്ഥാനവും അനന്തരകരണീയങ്ങളും തത്ഫലവും	,,
൨.	സ്ത്രീസേവാദികൾ ശക്തിയെ അതിക്രമിച്ചു ചെയ്യുതുടങ്ങിയാലുള്ള ദോഷങ്ങൾ	,,
൩.	ഉദ്വർത്തനഗുണങ്ങൾ	4
൪.	അഭ്യംഗംചെയ്യുന്നതിനുള്ള ക്രമവും അതുകൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന ഗുണവും	,,
൫.	അഭ്യംഗനിഷേധം	,,
൬.	സ്നാനവിധിനിഷേധങ്ങൾ	,,
	അദ്ധ്യായം ൩.	
൧.	ശിശിരാദിഋതുക്കളും അവയുടെ സ്വരൂപവും	,,
൨.	അയനഭേദങ്ങളും തത്സംജ്ഞാന്തരങ്ങളും	4,5
൩.	ഓരോ ഋതുക്കളിലും പ്രധാനമായി ശീലിക്കേണ്ടുള്ള രസങ്ങൾ	,,

വിഷയങ്ങൾ. — പുറം.

൪. ഋതുഭേദത്തെ അനുസരിച്ചു ശീലിക്കേണ്ടവ — 5
൫. സർവ്വസാത്മ്യാസക്രമവും ഋതുവിധാനാനുഷ്ഠാനക്രമവും — ,,
൬. ഋതുസന്ധിയും ഋതുസന്ധിയിലെ ചര്യാക്രമവും — ,,

അദ്ധ്യായം ൪.

൧. വാതാദിപതിനാലുവേഗങ്ങൾ — ,,
൨. വേഗാദിധാരണാനന്തരങ്ങളായ ഉപദ്രവങ്ങൾ — 6
൩. വാതവിൺമൂത്രാദിവേഗങ്ങളേയും തടുത്താലുണ്ടാകുന്ന പ്രത്യേകരോഗങ്ങളും അവയ്ക്കുള്ള ചികിത്സയും — ,,
൪. ശോധനശമനപ്രയോഗങ്ങൾക്കുള്ള പരസ്പരവ്യത്യാസം — 7
൫. ബൃംഹണീയങ്ങൾ, ബൃംഹണക്രിയാക്രമവും — ,,
൬. ബൃംഹണക്രിയാർഹങ്ങളായ ഔഷധാന്നവിഹാരങ്ങൾ — ,,
൭. ആഗന്തുരോഗങ്ങൾ — ,,

അദ്ധ്യായം ൫.

൧. വിരുദ്ധാഹാരങ്ങളും തത്സ്വരൂപവും — 7,8
൨. വിരുദ്ധാഹാരജന്യങ്ങളായ വികാരങ്ങളിൽ ചെയ്യുവാനുള്ള ക്രിയാക്രമങ്ങൾ — 8
൩. നിദ്രാന്നമൈഥുനങ്ങൾ ശരീരത്തെ നിലനിറുത്തുന്നപ്രകാരവും അവയെ സേവിക്കേണ്ട ക്രമവും — ,,
൪. ശീലിച്ചുപോയ അപത്ഥ്യാഹാരാദികളെ ഉപേക്ഷിക്കുന്നതിനും പത്ഥ്യാന്നാദികളെ ശീലിക്കുന്നതിനും ഉള്ള ക്രമങ്ങൾ — ,,

അദ്ധ്യായം ൬.

൧. ഭക്ഷണം കഴിക്കുമ്പോൾ പ്രധാനമായി കരുതേണ്ടത് — 9
൨. ജഠരാഗ്നിക്കും ആഹാരമാത്രയ്ക്കുമായുള്ള സംബന്ധം — ,,
൩. ഗുരുപദാർത്ഥങ്ങളെയും ലഘുപദാർത്ഥങ്ങളെയും അപേക്ഷിച്ചുമാത്രയ്ക്കുള്ള പ്രമാണവ്യത്യാസം — ,,
൪. അതിമാത്രാഹാരംകൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന ഉപദ്രവങ്ങൾ — ,,
൫. അജീർണ്ണഭേദങ്ങളും അവയ്ക്കുള്ള പ്രത്യേകചികിത്സയും — ,,

	വിഷയങ്ങൾ.	പുറം.
൬.	ജഠരാഗ്നിസംരക്ഷണത്തെക്കുറിച്ചു പ്രത്യേകം കരുതുവാനുള്ള കാരണം	9
൭.	അജീർണ്ണലക്ഷണം	10
൮.	ജീർണ്ണാന്നലക്ഷണം	,,
	അദ്ധ്യായം ൭.	
൧.	ദ്രവ്യത്തിന്നു പ്രാധാന്യം കല്പിക്കുവാനുള്ള കാരണം	,,
൨.	ദ്രവ്യത്തിന്നും പൃഥിവ്യാദികൾക്കും തമ്മിലുള്ള പ്രത്യേകസംബന്ധവും ദ്രവ്യോത്പത്തിക്രമവും മററും	,,
൩.	ദ്രവ്യത്തിന്നുള്ള വിപാകരസവും അതു മൂന്നായി തീരുവാനുള്ള കാരണവും	,,
൪.	രസവിപാകാദികളുടെ പരസ്പരപ്രാധാന്യം	11
൫.	പ്രഭാവസാമ്യവും വിപാകോത്പത്തിയും	,,
൬.	വീര്യഭേദങ്ങളും അവയുടെ പ്രത്യേകകർമ്മങ്ങളും	,,
	അദ്ധ്യായം ൮.	
൧.	മധുരാദിഷഡ്രസങ്ങളുടെയും ഉത്പത്തിക്കു പ്രധാനകാരണങ്ങളായ ഭൂതങ്ങൾ	,,
൨.	മധുരരസത്തിന്റെ ഗുണവും കർമ്മവും അതിന്റെ അതിയോഗംകൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന ഉപദ്രവങ്ങളും	12
൩.	അമ്ലരസത്തിന്റെ ,,	,,
൪.	ലവണരസത്തിന്റെ ,,	,,
൫.	തിക്തരസത്തിന്റെ ,,	,,
൬.	കടുരസത്തിന്റെ ,,	13
൭.	കഷായരസത്തിന്റെ ,,	,,
൮.	മധുരഗണങ്ങൾ	,,
൯.	ശ്ലേഷ്മളങ്ങളല്ലാത്ത മധുരദ്രവ്യങ്ങൾ	,,
൧൦.	അമ്ലവർഗ്ഗങ്ങൾ	,,
൧൧.	പിത്തളങ്ങളല്ലാത്ത അമ്ലദ്രവ്യങ്ങൾ	,,
൧൨.	ലവണവർഗ്ഗങ്ങൾ	14
൧൩.	തിക്തസ്കന്ധം	,,
൧൪.	വാതകോപകരങ്ങളല്ലാത്ത തിക്തരസദ്രവ്യങ്ങൾ	,,
൧൫.	കടുസ്കന്ധവും, കടുദ്രവ്യങ്ങളുടെ സാമാന്യഗുണവും	,,
൧൬.	സ്നേഹകർമ്മം, പചനകർമ്മം ഇവയെ ചെയ്യാത്തചില കടുപദാർത്ഥങ്ങൾ	,,
൧൭.	കഷായരസസ്കന്ധവും തത്സാമാന്യഗുണവും (കടുക്കയുടെ വിശേഷഗുണവും)	,,

വിഷയങ്ങൾ.		ഭാഗം
൧൮.	ഋതുക്കൾകൊണ്ടു മധുരാദി ഷഡ്രസങ്ങൾക്കുള്ള ഉൽകൎഷാപകൎഷം	14, 15

അദ്ധ്യായം ൯.

൧.	വാതം വൎദ്ധിച്ചാലുള്ള ലക്ഷണങ്ങൾ	15
൨.	വായു ക്ഷയിച്ചാലുള്ള ,,	,,
൩.	പിത്തം വൎദ്ധിച്ചാലുള്ള ,,	,,
൪.	പിത്തം ക്ഷയിച്ചാലുള്ള ,,	,,
൫.	കഫം വൎദ്ധിച്ചാലുള്ള ,,	,,
൬.	കഫം ക്ഷയിച്ചാലുള്ള ,,	16
൭	വാതപിത്തകഫങ്ങളുടെ വൃദ്ധിക്ഷയങ്ങൾ നിമിത്തം ആഹാരാദികളിൽ മനുഷ്യൎക്കുണ്ടാകുന്ന ഇച്ഛാഭേദങ്ങൾ	,,

അദ്ധ്യായം ൧൦.

൧.	വാതത്തിന്റെ സാധാരണസ്ഥാനവും വിശേഷസ്ഥാനവും	,,
൨	പിത്തസ്ഥാനങ്ങൾ	17
൩.	കഫസ്ഥാനങ്ങൾ	,,
൪.	പ്രാണാദിവായുക്കൾ	,,
൫.	പ്രാണാദിവായുക്കളുടെ പ്രത്യേകസ്ഥാനങ്ങൾ	,,
൬.	വാതപിത്തകഫങ്ങളുടെ ഓരോന്നിന്റെയും ചയപ്രകോപപ്രശമകാലങ്ങൾ	,,
൭.	രക്തത്തിന്റെ പ്രകോപപ്രശമനകാലങ്ങളും ദേശാദികളും	,,
൮.	വാതാദികൾ കാലോപേക്ഷകൂടാതെ ചയാദികളെ പ്രാപിക്കുന്നതു	18
൯.	വാതത്തിന്റെ കൎമ്മങ്ങൾ	,,
൧൦.	പിത്തത്തിന്റെ ,,	,,
൧൧.	കഫത്തിന്റെ ,,	,,

അദ്ധ്യായം ൧൧.

൧.	വാതത്തിനു ഹിതമായ ഔഷധാന്നാദികൾ	19
൨.	പിത്തശമനങ്ങളായ ,,	,,
൩.	ശ്ലേഷ്മഹരങ്ങളായ ,,	,,
൪.	ദോഷങ്ങളുടെ സാമനിരാമാവസ്ഥകളിലെ പ്രത്യേകലക്ഷണങ്ങൾ	,,

വിഷയങ്ങൾ.		പുറം.
൮.	കണ്ഠത്തിന്റെ താഴെയും മുകളിലുമുള്ള രോഗങ്ങൾക്കു മരുന്നു സേവിക്കുവാനുള്ള കാലങ്ങൾ	20

അദ്ധ്യായം ൧൨.

൧.	ചികിത്സയുടെ ദ്വൈധ്യത്വവും അവയെ യോജിപ്പിക്കേണ്ടപ്രകാരവും	,,
൨.	ബൃംഹ്യന്മാർ	,,
൩.	ബൃംഹിപ്പിക്കുവാനുള്ള ആഹാരവിഹാരാദികൾ	,,
൪.	ലംഘ്യന്മാർ	,,

അദ്ധ്യായം ൧൩.

൧.	സ്നേഹാർഹന്മാർ	21
൨.	സ്നേഹാനർഹന്മാർ	,,
൩.	സർവ്വാംഗധാരയുടെ ഗുണം	,,
൪.	സർവ്വാംഗധാര കണ്ണുകളിൽക്കൂടുതലായാൽ ഉണ്ടാകുന്ന ഉപദ്രവങ്ങളും അവിടെ ചെയ്യുവാനുള്ള ക്രിയാക്രമവും	21,22
൫.	സ്നേഹസ്വേദാദികർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുമ്പോൾ വർജ്ജിക്കുവാനും അനുഷ്ഠിക്കുവാനും ഉള്ളവ	22
൬.	സ്നേഹസ്വേദാദികൾ ചെയ്താലുള്ള മറുപത്ഥ്യക്രമം	,,

അദ്ധ്യായം ൧൪.

൧	സ്വേദഭേദങ്ങളും അവയുടെ സ്വരൂപവും	,,
൨.	ആരെ എങ്ങിനെ എല്ലാം സ്വേദിപ്പിക്കണമെന്ന്	,,
൩.	സ്വേദാനർഹന്മാർ	23

അദ്ധ്യായം ൧൫.

൧.	വമനക്രിയാർഹന്മാർ	,,
൨.	വമനക്രിയാനർഹന്മാർ	,,
൩.	വിരേചനാർഹന്മാർ	24
൪.	വിരേചനാനർഹന്മാർ	,,

അദ്ധ്യായം ൧൬.

൧.	വിരേചനനസ്യാർഹന്മാരും വിരേചനനസ്യഭേദങ്ങളും	,,
൨.	ബൃംഹണനസ്യാർഹന്മാരും തത്സാധനങ്ങളും	25
൩.	വാതാദികളെ അപേക്ഷിച്ചു നസ്യം ചെയ്യുവാനുള്ള കാലം	,,
൪.	നസ്യക്രിയാനർഹന്മാർ	,,

വിഷയങ്ങൾ.		പുറം.
	അധ്യായം ൧൭.	
൧.	ധൂമപാനംകൊണ്ടു മാറുന്ന വ്യാധികളും അതു ക്രമാധികമായാൽ ചെയ്യുവാനുള്ള ചികിത്സാക്രമവും	25
൨.	വാതകഫങ്ങളിൽ പ്രത്യേകം യോജിപ്പിക്കുവാനുള്ള ധൂമത്തിന്റെ സ്വഭാവഭേദവും, ധൂമപാനാനർഹന്മാരും	26
	അധ്യായം ൧൮.	
൧.	ഗണ്ഡൂഷഭേദങ്ങളും അവയുടെ പ്രയോഗക്രമാദികളും	,,
൨.	തേൻ, കാടി, പാല്, നെയ്യ് ഇവകൊണ്ടുള്ള ഗണ്ഡൂഷങ്ങളുടെ പ്രത്യേകഗുണങ്ങൾ	,,
൩.	കഫപ്രധാനവ്യാധികൾക്ക പ്രത്യേകം വിധിക്കുന്ന ഗണ്ഡൂഷപ്രയോഗങ്ങൾ	,,
൪.	മൂർദ്ധതൈലവിധി	27
൫.	തർപ്പണവിധി	,,
൬.	കർണ്ണപൂരണവിധിയും, കർണ്ണസ്രാവണം കൊണ്ടുള്ള കൂടുതൽ പ്രയോജനവും	27,28
൭.	പിടകാദികളിൽ ചെയ്യുവാനുള്ള [illegible] പ്രസാദനവിധി	28
	അധ്യായം ൧൯.	
൧.	കഷായവിധി	,,
൨.	ഖല്ലം (മുക്കടി)	28,29
൩.	ലേപനവിധി	29
	അധ്യായം ൨൦.	
൧.	സ്നേഹകഷായപാകവിധി	,,
൨.	പാകഭേദങ്ങളും അവയുടെ പ്രത്യേകലക്ഷണങ്ങളും	29,30
൩.	പാകം പിഴച്ചുപോയാലുള്ള ദോഷങ്ങൾ	30
൪.	മന്ദാദിപാകങ്ങൾക്ക നസ്യാദികളിലുള്ള പ്രാധാന്യം	,,
൫.	ഘൃതപാകത്തെ സംബന്ധിച്ചുള്ള പ്രകാരഭേദം	31
൬.	ലേഹസംസ്കാരവിധി	,,
൭.	സ്നേഹാദികളുടെ പാകത്തെ സംബന്ധിച്ചുള്ള പ്രമാണാന്തരങ്ങൾ	31,32
	അധ്യായം ൨൧.	
൧.	മാനവിധി	32,33

ARATNAM BOOKS

വിഷയങ്ങൾ.			പുറം.

അദ്ധ്യായം ൨൨.

൧.	ചെറുപഞ്ചമൂലവും അതിന്റെ ഗുണവും		33
൨.	ദശമൂലവും	,,	,,
൩.	തൃണപഞ്ചമൂലവും	,,	,,
൪.	പഞ്ചകോലവും	,,	34
൫.	കണ്ടപഞ്ചകവും	,,	,,
൬.	പഞ്ചലവണവും ത്രിലവണവും		,,
൭.	മഹാസ്നേഹം		,,
൮.	അഞ്ചെണ്ണ		,,
൯.	ജീവനീയഗണം		,,
൧൦.	ഏരണ്ഡാദിഗണം		,,
൧൧.	പിത്തഘ്നഗണം		35
൧൨.	കഫഹരമായ കുഷ്ഠാദിഗണം		,,
൧൩.	വാതപിത്തഹരഗണം		,,
൧൪.	കഫവാതഹരഗണം		,,
൧൫.	പിത്തകഫഹരഗണം		,,
൧൬.	ജ്വരത്തിന് അഗ്ര്യൌഷധങ്ങൾ		,,
൧൭.	വാതത്തിന് അഗ്ര്യൌഷധം		,,
൧൮.	കഫത്തിന്	,,	,,
൧൯.	ഗ്രഹണിക്ക്	,,	,,
൨൦.	ശോഫത്തിന്	,,	,,
൨൧.	ഛർദ്ദിക്ക്	,,	,,
൨൨.	പ്രമേഹത്തിന്	,,	,,
൨൩.	പ്ലീഹക്ക്	,,	,,
൨൪.	പാണ്ഡുവിന്	,,	,,
൨൫.	നേത്രരോഗത്തിന്	,,	,,
൨൬.	കുഷ്ഠരോഗത്തിന്	,,	,,
൨൭.	രക്തപിത്തത്തിന്	,,	,,
൨൮.	കാസത്തിന്	,,	36
൨൯.	ഉരഃക്ഷതത്തിന്	,,	,,
൩൦.	ശ്വാസരോഗത്തിന്	,,	,,
൩൧.	ശിരോരോഗത്തിന്	,,	,,
൩൨.	വാതശോണിതത്തിന്	,,	,,
൩൩.	ജ്വരാതിസാരത്തിന്	,,	,,

	വിഷയങ്ങൾ.	പുറം.
൩൪.	കല്ലടപ്പിന് അഗ്ര്യൗഷധം	36
൩൫.	ശൂലക്ക് ,,	,,
൩൬.	പ്ലീഹഗുല്മങ്ങൾക്ക് ,,	,,
൩൭.	വാതപിത്തരോഗങ്ങൾക്ക് ,,	,,
൩൮.	വാതകഫരോഗങ്ങൾക്ക് ,,	,,
൩൯.	കഫപിത്തരോഗങ്ങൾക്ക് ,,	,,
൪൦.	പിത്തരോഗികൾക്കു വയറിളക്കാൻ ,,	,,
൪൧.	അതിസാരത്തിന് അഗ്ര്യൗഷധം	,,
൪൨.	നിദ്രാനാശത്തിന് ,,	,,
൪൩.	ശിരസ്സന്ധ്യാദിശ്രൂഷയിൽ ,,	,,
൪൪.	മുഖരോഗങ്ങളിൽ ,,	,,
൪൫.	നേത്രരോഗത്തിന് അഗ്ര്യൗഷധങ്ങൾ	,,
൪൬.	അർദ്ദിതത്തിന് ,,	,,
൪൭.	വിദ്രധിക്ക് അഗ്ര്യൗഷധം	,,
൪൮.	യക്ഷ്മാവിന് ,,	,,
൪൯.	വിസ്മൃതിക്ക് ,,	,,
൫൦.	വ്രണത്തിന് ,,	,,
൫൧.	മൂത്രകൃച്ഛ്രത്തിന് ,,	,,
	മൂത്രത്തിന് ,,	,,

അഷ്ടാംഗസാരംഭാഷ.

അദ്ധ്യായം ൧.

രാഗാദിരോഗാൻ സതതാനുഷക്താ-
നശേഷകായപ്രസൃതാനശേഷാൻ
ഔത്സുക്യമോഹാരതിദാൻ ജഘാന
യോ/പൂർവ്വവൈദ്യായ നമോ/സ്തു തസ്മൈ. ൧

ഹാരമാലംകാരകാന്താരധാമാ സ പുരുഷോത്തമഃ
ശ്രീമാനമൃതഹസ്തോ നഃ ക്ഷേമായാസ്തു ഭിഷങ്മണിഃ. ൨

വാതം പിത്തം കഫശ്ചാഥ മൂന്നുദോഷങ്ങളിങ്ങനെ
സ്ഥാനേത്തു നില്ക്കിലാരോഗ്യം നാശകമല്ലായ്കിലാമയാൻ ൩

മെയ്യിലെല്ലാടവും വ്യാപിച്ചിരിപ്പൂ പുനരെങ്കിലും
ഹൃന്നാഭികൾക്കു താഴ്ത്തും മദ്ധ്യേ മേലും ക്രമാൽ സ്ഥിതാഃ.

വയസ്സു രാവും പകലും ഭുക്തമെന്നിവ നാലിലും
ഒടുക്കത്തു മരുത്കാലം, പിന്നെപ്പിത്തത്തിനാകിലോ. ൫

യൗവനം ദിനരാത്ര്യർദ്ധം ഭുക്തമദ്ധ്യം ച കാലമാം
ബാല്യം പകൽക്കു രാത്രിക്കും മുൻപിലേ പത്തുനാഴിക. ൬

ഭുക്തത്തിനും തഥാ മുൻപിൽ കഫത്തിൻ കാലമിങ്ങനെ
പാഞ്ചഭൗതികമാം മെയ്യിൽ സ്വഗുണൈഃ കാലഭേദതഃ

രസാനഗങ്ങളായ് ചെമ്മേ വെളിച്ചപ്പെട്ടുവോന്നിവ
ഏഷു വാതം മികച്ചീടിലഗ്നിവിഷമനാസ്ഥിരം. ൮

തീക്ഷ്ണനാം പിത്തമേറീടിൽ, കഫമേറുകിൽ മന്ദനാം
ഇമ്മൂന്നുമൊത്തുനിന്നീടിൽ സമാഗ്നിതയുദീരിതം. ൯

നാലുജാതി പുനഃ കോഷ്ഠം ക്രൂരം മൃദു ച മദ്ധ്യമെ
ക്രൂരമാം വാതമേറീടിൽ മൃദുവാം പിത്തമേറുകിൽ. ൧൦
കഫമേറുകിൽ മദ്ധ്യാഖ്യം മദ്ധ്യമാം മൂന്നുമൊക്കിലും.

G. P. T. 120. 300. 9-5-104. B

ഉലൻ ലഘുവായ്ത്തണുത്തിഹ ഖരത്തു സൂക്ഷ്മങ്ങളാം
ഞരമ്പുകളിടച്ചരിച്ചിളകിയുള്ള തന്മാരുതൻ
മിനുത്തു മൃദുതീക്ഷ്ണമായ് വെള്ളവെള്ളത്തു നേർത്താമഗ-
ന്ധിയായഖിലസാരിയായ് ദ്രവതയാം പിത്തം മതം. ൧൧

നെയ്ച്ചു കൊഴുത്തു കനത്തതി-
മന്ദഗതിസ്സുമിനുത്തു പിച്ഛിലമായ്
തിങ്ങിയുറച്ചുടനുള്ള
കഫമപി ദോഷസ്വരൂപമീവണ്ണം. ൧൨

രണ്ടുദോഷം മികച്ചീടിൽ സംസൃഷ്ടം ക്ഷീണമാകിലും
ദോഷങ്ങൾമൂന്നും കോപിക്കിൽ സന്നിപാതം ക്ഷയിക്കിലും.

രസം രക്തം പുനർമാംസം മേദസ്സുമസ്ഥിമജ്ജയും
ശുക്ലമെന്നേഴു ധാതുക്കൾ വിൺമൂത്രാദ്യാ മലാ മതാഃ. ൧൩

മധുരം പുളിയോടുപ്പു കയ്പെരിപ്പു ചവർപ്പിതി
രസങ്ങളാറും മുന്നേതുമുന്നേതേറെബ്ബലാവഹം. ൧൪

സ്വാദമ്ലലവണാന്യത്ര ശമിപ്പിക്കും മരുത്തിനെ
തിക്തോഷണകഷായങ്ങൾ കോപിപ്പിക്കുമവന്നുമേ. ൧൫

സ്വാദുതിക്തകഷായങ്ങൾ പിത്തത്തെക്കളയുന്നിതു്
അമ്ലമുപ്പെരിവിമ്മൂന്നും തഥാ തസ്യ പ്രകോപനം. ൧൬

തിക്തോഷണകഷായങ്ങൾ കഫത്തെക്കളയും തുലോം
പിന്നെസ്സ്വാദമ്ലലോണങ്ങളതിൻവൃദ്ധികരങ്ങളാം. ൧൭

വഷ്ടാ കയ്പ്പും ചവർപ്പും കടുകമപി മൂഢഃ
കോപയേദ് ഗന്ധവാഹം
ലോണാമ്ലൌ മദ്യരൂക്ഷൌ ശരദിയുമമ്
കോപയേദുഷ്ണ പിത്തം
അവ്യായാമാ വസന്തഃ പുളിമധുരദിവാ
സ്വപ്നനെയ്യുപ്പിതെല്ലാം
ശ്ലേഷ്മാണം മാംസമാത്സ്യപജമപി മനുജാ-
നാം തഥാ കോപയേയുഃ. ൧൮

കടമ്ലതീക്ഷ്ണലവണോഷ്ണഹരിതശാക-
സൌവീരതൈലദധിസർഷപമസ്തുമദ്യൈഃ

ആജാവിമാംസതിലതക്രകുലസ്ഥമത്സ്യ-
പിണ്യാകഹിംഗുലശുനാസ്സുപതിപിത്തളാ സ്യുഃ. ൧൦

നേത്രമൂത്രനഖാദീനി രൂക്ഷശ്യാവാരുണങ്ങളാം
വാതം കോപിക്കിലോ, പിത്തേ കുപിതേ മഞ്ഞളിച്ചുമാം.
കഫം കോപിക്കിൽ നേത്രാദ്യാ വെളുത്തുചമയുന്നിതു്
കോപിച്ചദോഷാനറിവാനിതി സംക്ഷിപ്യ വർണ്ണിതം.
വാതകോപേ വാ ചവക്കും കയ്ക്കുന്നു പിത്തകോപനേ
* മത്തക്കം കഫകോപേ,പി വായിലേ രസമിങ്ങനെ. ൧൩

കറുത്തപി മെലിഞ്ഞുലന്തിവദംശ്ചലന്മാരുതാൽ
ചുവന്നു രുഷിതോ വിയത്തതിബുധോ നരഃ പൈത്തികഃ
വെളുത്തു മുദരുന്നതോ ഗുരുരുവച്ചു നെയ്ച്ചും കഫാൽ
ഗുണൈസ്ത്രിഭിരിതീരിതൈഃ പ്രകൃതിരത്ര മിശ്രാ ഭവേൽ. [൧൪

ഇതി ആയുഷ്കാമീയാദ്ധ്യായഃ.

അദ്ധ്യായം ൨.

ദിനചര്യ.

ബ്രാഹ്മേകാലത്തെഴുന്നേററരുൾകെട വിരുജ-
സ്സ്വായുഷോ രക്ഷണാത്ഥം
ജീർണ്ണാജീർണ്ണം നിരൂപിച്ചുടനനകൃതശൌച-
ചക്രിയോ ദന്തകാഷ്ഠം
അക്ന്യഗ്രോധകാദ്യൈർഭജതു തദനു കൊൾ-
കഞ്ജനം പിന്നെ നസ്യം
ഗണ്ഡൂഷം ധൂമതാംബൂലികളൊടപി തതോ-
ഽഭ്യംഗമാൾ സ്നാനമാൾ സ്യാൽ. ൨

സ്ത്രീസേവാ ഹാസ്യമപ്പട്ടിണി ചുമടുചുമ-
ക്കേററമമ്മാർഗ്ഗയാനം
വ്യായാമം നിദ്രചെയ്യായ്കയൊടിനമതിർകെ-
ട്ടിത്തരം ദേഹദണ്ഡം
ശക്തിം ത്യക്ത്വാ തുടങ്ങീടുകിലവരറിയാ-
തേ ഗജാകർഷണത്തെ-
ച്ചെയ്യും പഞ്ചാസ്യവൽ പഞ്ചതയെ വിരയവേ
യാന്തി നൽചൊല്ലിതോക്ക്. ൧

* മധുരിക്കം.

ഭ്രമിജ്വരം ഛർദ്ദിയൊടേങ്ങൽ കാസം
പാരിച്ചതൃഷ്ണാക്ഷയമിത്തരങ്ങൾ
ഏറപ്പയററീടുകിലെന്നുവേണ്ടാ
ചോരിപ്രകോപം ച നൃണാം വരുന്നു. ൩

ഉദ്വൎത്തനം നൽ കഫനാശനംപോൽ
നൽത്വക്പ്രസാദം ച കരോതി പാരം
വൎദ്ധിച്ചമേദസ്സിനു താഴ്ച നൽകും
പ്രത്യക്ഷമംഗേ ദൃഢതാകരം ച. ൪

അഭ്യംഗം നിത്യമായ് ചെയ്യുക പരമിദം
ദേഹപുഷ്ടിക്കു നല്ലോ-
ന്നുണ്ടാം ത്വക്കിൻപ്രസാദം ക്രമജരകൾ കെടും
വാതജിത്താകയുണ്ട്
ആയുഷ്യം ചാപി നിദ്രാസുഖമിതു തുലോ-
മെങ്കിലും വാന്തിരേകൌ
ചെയ്താലന്നും കഫഗ്രസ്തരുമധികമജീ-
ൎണ്ണീ ച വർജ്ജിച്ചുകൊൾക. ൫

കൺക്ലേശാസ്യഗദങ്ങളുള്ളവർകൾ ക-
ൎണ്ണവ്യാധിയുള്ളോർകളും
പോക്കൊടൎദ്ദിതപീനസങ്ങൾ വയർവീ-
ക്കന്നാൎത്തിയുള്ളോർകളും
സ്നാനം പിന്നെ നിഷിദ്ധമെന്നറികജീ-
ൎണ്ണം പാരമുള്ളോരുമ-
ല്ലായുണ്ണോർകളിലൊക്കവേ ഇതു നിയത-
സ്നാനം വിധിച്ചോന്നിതി. ൬

ഇതി ദിനചൎയ്യാദ്ധ്യായഃ.

അദ്ധ്യായം ൨.

ഋതുചൎയ്യ.

മാഘമാസം തുടങ്ങീട്ടു മാസമീരണ്ടുകൊണ്ടഥ
ശിശിരാദികളാറുണ്ടാമൃതുക്കളിതി കഥ്യതേ. ൧

ശിശിരം മധുവഗ്രീഷ്മമിവ മൂന്നുത്തരായണം
പ്രാവൃട് ച ശരത്തു ഹേമന്തമിമ്മൂന്നും ദക്ഷിണായനം. ൨

ഉത്തരായണമാം കാലമാദാനാഖ്യമിതി സ്മൃതം
ദക്ഷിണായനമാം കാലം വിസൎഗ്ഗാഖ്യം ച വൈ വിദുഃ. ൩

ശീതേ വൎഷാസു ചാദ്യാനഥ ഭജതു രസാൻ
മൂന്നമന്ത്യാൻ വസന്തേ
മൂന്നംകൊണ്ടവ്വ രസാനാം മധുരിമരസമാ-
സേവതാം ഗ്രീഷ്മകാലേ
സാധാരണ്യേന കഷായം തമപി ശരദി കൊണ്ടാ-
വ്വ രസൈരിപ്രകാരം
ക്രുറിട്ടാഹാരജാതം കരുതുകൊണ്ടൃതുഷട്ക-
ക്കേഷു യുക്ത്യൈവ ധീരാഃ. ൪

സ്നിഗ്ദ്ധോഷ്ണം ശീതവൎഷാസു നിദാഘേ സ്നിഗ്ദ്ധശീതളം
വസന്തേ/ദ്രാച്ച രൂക്ഷോഷ്ണം രൂക്ഷശീതം ഘനാത്യയേ. ൫

എല്ലാരസങ്ങളും ചെറുതു നിത്യമായഭ്യസിപ്പിതു്
അന്നന്നൃതുക്കളിൽ ചൊല്ലും വിധിയൊട്ടേറെവേണ്ടതും. ൬

രണ്ടൃതുക്കളിനിത്തമ്മിൽ കൂടുമ്പോളൃതുസന്ധിയാം
പൂൎവ്വത്തതമാനങ്ങൾക്കപ്പുറമേതിനൈസരത്തു്. ൭

അത്യന്തസഹിതൈതസ്മൃത്വ പൂൎവ്വമാഗൃതശീലിതം
ക്രമാൽ വേണമുപേക്ഷിപ്പാൻ ക്രമാൽ മേലേവിധിം
[ഭജേൽ. ൮

ഇതി ഋതുചര്യാദ്ധ്യായഃ.

അദ്ധ്യായം ൪.

രോഗാനുത്പാദനീയം.

വാതൌ മൈഥു വിട് ച്ഛ മൂത്രം ക്ഷുധതൃഷകൾ വാശ-
പ്പോട്ട നിദ്രാദിവേഗാൻ
വേണ്ടുന്നേരം പതിനാലിനെയുമടക്ക-
ക്കായ്ക രേതഃ പദാന്താൻ

വേണ്ടാനേരത്തു ചെയ്തീടിലുമിവ പിഴയാം
വേഗരോധങ്ങൾകൊണ്ടു-
ള്ളോരുപോലൊക്കെയുമിവ്യാധികൾ വപുഷി യുണ്ടാ-
മിക്കവാറും വരുന്നു. ൧

വാതം കീഴ്പ്പോട്ടടക്കുന്നവരിൽ വരുമുദാ-
വർത്തഗുന്മങ്ങൾ, വാതം
മൂത്രം വിട്ടുപ്പോകായ്കയു,മനലമിഴി-
ക്കേട്ട ഹൃദ്വ്യാധി നാലും
ഇച്ചൊന്നവ്യാധി കാൽവണ്ണകളുരുളുകയും
മൂക്കൊഴുക്കോട്ട, മൂർദ്ധ്നോ
നോവും, വക്ത്രേണ വിട്ടിൻവരവുമിയലുമൊ-
ന്നോർക്ക വിട്ടിന്നിരോധാൽ. ൨

മൂത്രത്തിൻവേഗരോധാൽ വരുമൊരു മലമൂ-
ത്രങ്ങൾ പോകായ്ക വസ്തൗ
മേഢ്രേ വാ വംക്ഷണേ വേദനകൾ പലതരം
പാരമാമശ്മരീ ച
മുൻപിൽ ചൊല്ലപ്പെട്ട വ്യാധികളുളവാകയും
കൂടെ വായ്ക്കും കടച്ചിൽ
കോഴപ്പാടെന്നല്ല വാതോത്തരമവയവരോ-
ഗങ്ങളുററത്തിലുണ്ടാം. ൩

വർത്ത്യഭ്യംഗാവഗാഹാദികൾ. കരുതുകഥ
[illegible]പദവസ്തീ ച വാതേ
വിൺമൂത്രേ ചാവിരുദ്ധേ, ശകൃദി തു മലഭേ-
ദ്യന്നപാനാദി കൊൾക
ത്താമൂത്രത്തിൻനിരോധോത്ഥിതപിണിയിൽ വിശേ-
ഷിച്ചു നൈപാനമൊന്നേ-
റക്കൊൾകവൃതാകതിൻകല്പന നിഖിലമതി-
ന്മൂലമാലോക്യ ചെയ്ക. ൪

ഉദ്ഗാരത്തിൻനിരോധോത്ഥിതപിണിയിലൊപ്പുരി-
ക്കാവിധിം കൊൾകസസ്നേ-
ഹസേചം തീക്ഷ്ണഗന്ധം ക്ഷതജനപി തഥാ
നസ്യധൂമാഞ്ജനാനി

ഷൾക്രോധാദ്യേവ ലംഘനസ്നിഗ്ദ്ധതായിൽ മിതഹിതം
ഭോജനം കൊൾക മൂടോ-
ടത്തുഷ്ണോദ്യേ ഹിമം കൊൾകൊരുവിധി, സുഖനി-
ദ്രാദിരസപ്ലക്ജേ സ്യാത്. ൨

രണ്ടാമതും വരവു ലംഘനപാചനാദ്യൈ-
സ്ലാന്തിം കലന്ന പിണികൾക്കൊരുനേരമുണ്ടാം
സംശോധനൈരുപരി ശുദ്ധിവരുമലാനാ-
മുണ്ടാകയില്ല പുനരുദ്ഭവമെന്നു ചൊല്ക. ൩

ഔഷധം പലതോ വിച്ചിട്ടതിൽ ക്ഷീണത തട്ടുകിൽ
വൈദ്യൻ പതുക്കെയവനെ ചികിത്സിച്ചഥ ബൃംഹയേൽ.
ശാലിഷഷ്ഠികഗോധൂമ ക്ഷീരമുദ്ഗാജ്യതാദിഭിഃ
ഹൃദ്യദീപനഭൈഷജ്യസംയോഗാദ്രുചിപക്തിഭിഃ. ൪
അഭ്യംഗോദ്വർത്തനസ്നാനസ്നേഹവസ്ത്യാദിനാപിച
ഭൂതങ്ങളാൽവിഷംകൊണ്ടും കാറ്റേററും പൊള്ളലിൽതഥാ.
മുറിഞ്ഞിട്ടും ചതഞ്ഞിട്ടും രാഗദ്വേഷാദി കൊണ്ടുപി
മാൽ വേടികൊണ്ടുമിത്ഥ്യാദ്യൈർജ്ജാതാസ്ത്വാഗന്തവോ ഗദാഃ.

ഇതി രോഗാനുത്പാദനീയാദ്ധ്യായഃ. [൫

അദ്ധ്യായം ൫.

അന്നസംരക്ഷണീയം.

അമ്മാങ്ങാ വള്ളിമാങ്ങാ പനസബൃഹതികാ
പന്നി മീനപ്പു തൈർ മോർ
നാരങ്ങാ കാടി ശാകക്കറി മുതിര പിണ്ണാ-
ക്കൊടക്കല്ലൂസഹാപി
ചെമ്മേ പാൽ സേവചെയ്യായ്കിതു പെരികെ വിരു-
ദ്ധാശനം നഞ്ചോടൊക്കും
പിന്നെയും പാൽക്കു മോർകൊള്ളരുതു കനി കദ-
ള്യാസ്തു തൈർ മോരൊടൊല്ലാ. ൧
കാംസ്യത്തിൽ പത്തുനാളിൽ പഴകിനഘൃതവും
കാളകൂടത്തൊടൊക്കും
തേനോടക്കാകമാചീ മുളകൊടു കണയാ
വാ ഇല്ലെനാപി നാള്യാൽ

തൈരോടക്കോഴിമാംസം പൃഷതപിശിതവും
കൊള്ളലാം മാഷസൂപം
തൈരന്നെ തേൻ ഗുളം തൈസ്സ്വാറ ലികുചഫലം
ചാർച്ചി വേണ്ടില കൊള്ളുക. ൨

വാതാദിയായ ദോഷത്തെ സ്ഥാനത്തുന്നൊട്ടിളക്കിയാൽ
കളയാതുള്ള യാതൊന്നു തത്സർവ്വം ച വിരുദ്ധമാം. ൩

വിരുദ്ധാഹാരവികൃതൌ തത്ര നല്ലതു ശുദ്ധിയാം
പ്രത്യൗഷധങ്ങൾ സേവിച്ചു ശമിപ്പിക്കിലുമാമിത്. ൪

മുമ്പിൽ ശരീരസംസ്കാരം നന്നു തൈരേവ ചേക്കയും

ഉറക്കൊട്ടൻ മൈഥുനസേവയും താ-
നാച്ചു കല്പിത വിധിച്ചുവണ്ണം
ഉറപ്പു ദോഷത്താൽ ഗുണമത്രെ
പറയുന്നൽ ഗുണങ്ങളെന്നപോലെ. ൫

ഉറക്കൊരിക്കിച്ചുരുളോത്തു നിദ്രാം
ചെറുകൊലാ രാവോരുനേരമേതും
ഉറക്കൊഴിച്ചീടുകിലെത്രയെല്ലാം
വരുത്തിലുണ്ടാം പുനരാമയങ്ങൾ. ൬

അത്ര്യസ്തമായ് മേവുമപത്ഥ്യമോക്ഷം
നൽപത്ഥ്യസേവാ ച പതുക്കെ വേണം
ഉടൻവെടിഞ്ഞിട്ടടനൊന്നൊടുത്താൽ
പൊടുന്നനേ വ്യാധിരസാത്മ്യജഃ സ്യാൽ. ൭

സാത്മീകൃതമപത്ഥ്യത്തെ ത്യക്ത്വാ പഥ്യേച്ഛുവാമവൻ
മുക്കാലപഥ്യഭാഗം കൊള്ളുകേകം പഥ്യത്തിനിങ്ങനെ.

പ്രഥമേഹ്നി ച പിറ്റെന്നാൾ ഭുജിതാപഥ്യമേവ ച
മുമ്പിലേദിവസംപോലെ തൃതീയദിവസേഽഖിലം. ൮

ചതുർത്ഥേ ദിവസേ പഥ്യമപഥ്യം ചാർദ്ധമർദ്ധമായ്
മുമ്പിലെദിനവൽ കൊള്ളുവിതഞ്ചുമാറും ദിനങ്ങളിൽ. ൧൦

നാലാംദിനേവച്ചേഴാനാൾ പഥ്യാപഥ്യേ സമേ ഭജേൽ
പഥ്യം മുക്കാലപഥ്യസ്യ പാദം ചാഷ്ടമേ ദിനേ. ൧൧

ചതുൎത്ഥസ്യാന്നവമദശൈകാദശങ്ങളിൽ
ദ്വാദശേ ദിവസേ കൊൾവിതെട്ടാം ദിനവിധിക്രമം. ൧൨

ത്രയോദശേ തു ദിവസേ സൎവ്വം പത്ഥ്യം വിധീയതേ
ചതുൎദ്ദശദിനംതൊട്ടു പത്ഥ്യമേവോദ്ഘാടമാചരേൽ. ൧൩

ഇതി അന്നസംരക്ഷണീയാദ്ധ്യായഃ.

അദ്ധ്യായം ൯.

മാത്രാശിതീയം.

മാത്രാശീ സൎവ്വദാ സ്യാൽ, ഗുരുലഘു നിറക നൽ-
പാതികൊൾവൂ, ലഘൂനാ-
മാഹാരേ പൂൎണ്ണതാ നോ, കനലെരിവതിന-
മ്മാത്രയൊന്നേ നിദാനം
ഉന്മാത്രേ സാമതോന്നാൽ കുപിതത തടവിക്കൊ-
ണ്ടദോഷാ ഹ്യജീൎണ്ണ-
വ്യാധീൻ ഘോരാൻ വിഷൂച്യത്തിയൊടലസകദ-
ണ്ഡാലസാദീൻ ദിശന്തി. ൧

ശ്ലേഷ്മോത്ഥാമാജീൎണ്ണമാമം വദതി, പറകവി-
ഷ്ടബ്ധകം വാതജാതം
പിത്തോത്ഥം തദ്വിദഗ്ദ്ധം പുനരിതി ച വദേൽ
ലക്ഷണാദീൻ നിരീക്ഷ്യ
ലംഘ്യസ്സ്തബ്ധോൎദ്ധ്വ വാമ്യോ/പി ച ഭവതി യഥാ-
സംഖ്യമിമ്മൂന്നജീൎണ്ണി
ലോകാ യദ്വാ യഥാവസ്ഥകമിഹ തു ചികി-
ത്സാ ഭവത്യേവ കൂടെ. ൨

ആമദോഷഗതികൊണ്ടു ചൊല്ലിയാ-
ലാവതല്ല ബഹുധാ വരുന്നിതു്
ഭേദമാൎത്തിഹ നിദാനലക്ഷണൈ-
സ്സാധുചെയ്ക വിരയെ പ്രതിക്രിയ. ൩

എല്ലായിലും പെരികെ വേണ്ടിയതഗ്നിരക്ഷാ
വല്ലോരുമെന്നറിക തീയതു കെട്ടുപോകിൽ
വല്ലാത വൻപണികൊടുത്തുടനാമദോഷാ
കൊൽവോളമാശു പണിചെയ്യുമിതോൎത്തുകൊൾക. ൪

ഉലമൂത്രങ്ങൾ പോകായ്ക പോകതാനേറവേ പുനഃ
തളച്ച് മൂഢവാതത്വമുദരം വീക്ക ഗൌരവം.
ഭ്രമം വിഷ്ടംഭവും കാണാമജീർണ്ണസ്യേതി ലക്ഷണം. ൫
ഗ്ലാനിപ്പുംപോക യഥോത്സാഹം തണ്ണീരിൽകൊതി ലാഘവം
വേഗങ്ങൾപോക കാലത്തെന്നിത്തു ജീർണ്ണാന്നലക്ഷണം. ൬

ഇതി മാത്രാശിതീയാദ്ധ്യായഃ.

അദ്ധ്യായം ൨.

ദ്രവ്യാദിവിജ്ഞാനീയം.

രസം വിപാകശ്ച തഥൈവ വീര്യം
പ്രഭാവമെന്നും കഥിതേഷു തേഷു
ദ്രവ്യത്തിനത്രേ ബലമുമ്പു തേഷാം
ദ്രവ്യം പ്രധാനാശ്രയമാകകൊണ്ട്. ൧

ആധാരം ഭൂമിയായ്ക്കൊണ്ടുദകമരിയയോ-
ന്യാത്മനാ മേവുമാറ-
ത്തീകാറ്റാകാശമേഷാമഴകിയസമവാ-
യേന കാണപ്പെടുന്നു
ഈവണ്ണം പഞ്ചഭൂതോദിതമിതുസകലം
ദ്രവ്യമേതത്തദന്യ-
ച്ചേതി ജ്ഞാനേ വിശേഷക്രമമിതിലധികേ-
നൈവ സംജ്ഞാ ച തേന. ൨

ദ്രവ്യത്തിന്നിനി മൂന്നുജാതി ഹി വിപാ-
കം സ്വാദുവായുന്നുല്ലോ-
മ്ലാകാരതയാ തഥാ കടുകമായ്-
ത്തന്നേയുമെന്നിങ്ങനെ
സ്വാദുർല്ലോണരസോഽപി വൈ മധുരമാ-
യമ്ലോഽമ്ലമായ് പച്യതേ
പ്രായഃ കയ്പ്പെരിവച്ചുവപ്പുരസവും
കടുാത്മനാ പച്യതേ. ൩

VAIDYARATNAM BOOKS

രസത്തെ വെൽവോന്നു വിപാകമൊക്കി-
ത്തെയിരണ്ടിനെയും ജയതിഹ വീൎയ്യം
പ്രഭാവമിമ്മൂന്നിനെയും ജയിപ്പോ-
ന്നെന്നിങ്ങനെ തത്ര ച ഭേദമാഹുഃ. ൮

വമനസ്തുല്യാപി ദന്തീ ഭവതി മലഹരീ
മുന്തിരിങ്ങാ രസാദ്യൈ-
ര്യഷ്ടീതുല്യാപി സംശോധനി, സമമൊരു പാൽ-
ക്കെങ്കിലും ദീപനം നെയ്
ചൊല്ലാമേതൽ പ്രഭാവം പുനരുപരി രസ-
ങ്ങൾക്കു തീയോടുയോഗാ-
ലുണ്ടാകുന്നു രസസ്യാന്തരമൊരു പരിണാ-
മേ വിപാകസ്സ ചൈഷഃ. ൯

ഉഷ്ണം ശീതം ച പിന്നെ ദ്വിവിധമിതി വിദു-
ർവ്വീൎയ്യമത്രോഷ്ണമേററം
തൃഡ്ഗ്ലാനിസ്വേദമൂൎച്ഛാദികളരുളുമട-
ക്കും മരുച്ഛ്ലേഷ്മകോപം
ശീതം പിന്നെ പ്രസാദം പെരികെയുമരുളും
രക്തപിത്തങ്ങളിലാണാ-
മത്യന്തഹ്ലാദനം ജീവനമപി ച തഥാ
സ്തംഭനം ചേതി ചൊല്ലാം. ൰

ഇതി ദ്രവ്യാദിവിജ്ഞാനീയാദ്ധ്യായഃ.

അദ്ധ്യായം ൰.

രസഭേദീയം.

ക്ഷ്മാംബുഭ്യാമേദ്ധ്യാ മധുരോ രസോ ഭവതി, വ-
ഹ്നിക്ഷ്മാധികോൎമ്ലോരസോ
ഭൂതേഷ്വഞ്ചിലുമംബുവഹ്ന്യധികമാ-
യുള്ളോന്നു ലോണോ രസഃ
കൈപ്പാകാശമരുൽപ്രധാനമെരിവ-
ത്തീയോടു കാററും മിക-
ച്ചുള്ളു, ഗോമരുദാഢ്യമച്ചവൎപ്പിതി
സ്വാദ്വാദയസ്സ്യു രസാഃ ൧

പെററമ്മന്നതൊട്ടുശീല്യം മധുരരസമഥാ-
യുഷ്യമായൊന്നു ശീതം
മുററുന്നു ധാതുപുഷ്ടിം ഗുരുരപി ബലദം
വൎണ്ണകേശേന്ദ്രിയാണാം
പററുന്നു ബാലവൃദ്ധക്ഷതിഷു വിഷഹരം
വാതപിത്തപ്രശസ്തം
കണ്ഠ്യം ച സ്തന്യദം ബൃംഹണ,മിതുമതിയോ-
ഗേഗ്നിമാന്ദ്യാദി നല്കും. ൨

വിസ്തുംകൊണ്ടുഷ്ണമാവു പുളി ശിശിരമിതു
സ്പൎശനേ ലഘു തീക്ഷ്ണം
ക്ലേദിപ്പിപ്പോന്നു ഹൃദ്യം കനൽകരമധികം
പാചനം രോചനം ച
പിത്താസ്രത്തിന്നു ബീജം കഫകരമതിയോ-
ഗേ പുനസ്സന്ധിശൈഥി-
ല്യം വീസപ്പം ച പാണ്ഡ്യം ഭ്രമതിമിരതൃഷാ-
ജ്ജ്വരതിശോഫാംശ്ച നല്കും. ൩

ലവണമിഹ ഉഷ്ണസ്തംഭസംഘാതബന്ധാൻ
കളയുമനലകൎത്താ സ്നേഹനോ പാചനശ്ച
കടുത്തുമലവു തീക്ഷ്ണം ഛേദഭേദാവഹം ച
ക്ഷപയതി ബല,മേറെസ്സേവനാദ്രക്തവാതി. ൪

പിത്തശ്ലേഷ്മഘ്നമായൊന്നരുചിഹരമെടോ
തിക്തമകവൃത്തുഷ്ണാ-
വിനപ്പോൽ ക്ലേശദാഹജ്വരകൃമിവിഷമൂ-
ർച്ഛാദിജിദ്രൂക്ഷശീതം
ക്ലേദംമേദോവസാമജ്ജകളൊടുമലമൂ-
ത്രങ്ങളെല്ലാം വരട്ടും
മേധ്യം ച സ്തന്യശുദ്ധിപ്രദമിതുമതിയോ-
ഗേ തു ധാതുക്ഷയഃ സ്യാൽ. ൫

ശ്ലേഷ്മക്ലേദാദിസംശോഷണമലസകജിദ്-
ദീപനം പാചനം ച
സ്രോതോബന്ധം തുറപ്പിച്ചെഴുമരിയഗള-
വ്യാധിജിൽ ശ്ലേഷ്മഘാതി

ഏറെസ്സേവിക്കിലിദ്ദഗന്ധകാട്ടുകരസം
ശുക്ലശമാരിഃ ക്ഷയിക്കും
വാദ്ധ്യം മൂർച്ഛാതൃഷാകമ്പനവിഹൽ കടി–
പൃഷ്ഠശൂലാദയോ/പി. ൬

രൂക്ഷംഗ്രാഹ്യസ്രസംശോധനമഥ *ചവരാ-
മസ്യ സംസ്തംഭനം പി-
ത്തശ്ലേഷ്മഘ്നം ഹിമം രോപണമിതി ഗുരുവാം
ത്വക്പ്രസാദം കരോതി
വിഷ്ടംഭാനാഹഹൃദ്ഭേദനകളൊടു തൃഷാ-
പൌരുഷഭ്രംശപാർശ്വ-
സ്രോതോബന്ധാൻ മലപ്രഗ്രഹവുമരുളുമേവം-
ഒന്നാക്ക സേവാതിയോഗാൽ. ൭

നെയ് പൊൻ നാഗ്ഗൽ വിദാരീ തുഗ മധുകസഹേ
ജീവനം പഞ്ചമൂലം
ദ്രാക്ഷാ പാലിക്കു തേൻ ക്ഷീരികരം ബലകളും ഉണ്ണാൽ
ചഞ്ചുവേർ നാലുപർണ്ണ്യഃ
മോചം ബിംബ്യാദി കാശ്മര്യപി മധുരഗണോ-
/യം മരുൽപിത്തഹാരീ
പ്രായോ വൈ ശ്ലേഷ്മളംപോൽ മധുരമിഹ സിതാ
ക്ഷൌദ്രമുദ്ഗാദിതോ/ന്യൽ. ൮

നെല്ലിക്കാ മാതുളംഗം മഥിതരജതക
ഡാഡിമാമ്രങ്ങൾ കാടി
കോശാമ്രാമ്പാഴമമ്ലീകയൊടപി ലികുചം
തൈർ †വിളാരിത്തരങ്ങൾ
വള്ളോ/മ്ലോ മൂഢവാതേ പെരികയുമിതമാ-
മ്ലമായുള്ളതെല്ലാം
പ്രായഃ പിത്തത്തിനാകാ, പുനരഴകില്ല നെ-
ല്ലിഫലം ഡാഡിമഞ്ച. ൯

* ചവർ=ചവർപ്പുരസം, † വിളാര്=വ്ളാംക.

ഇന്തുപ്പു സൌവർച്ചലമുപ്പു കാര-
പ്പാദിസ്സസീസോ ലവണോ ഗണോഽയം
സേവാതിയോഗേ പവനാസ്രകുഷ്ഠ-
വീസർപ്പതൃഷ്ണാപലിതാദി കാണാം. ൧൦

ബ്രഹ്മീ വാശാ പടോലീ കുളിരമൃതുവിഷോ-
ഗ്രാപമാർഗ്ഗാംബു സേവ്യം
കാർച്ചുണ്ടാനിംബ*കാവെള്ളരിനിശകൾ ബൃഹ
ത്യാവയഃ കാംസ്യരൂപ്യാഃ
മൂർവാ വൻപഞ്ചമൂലീ കുടചകടുകപാ-
ഠാകിൽ തിക്തോ ഹി പിത്ത-
ശ്ലേഷ്മഘ്നോ മിക്കതും കച്ചതു പവനരുഷേ
സ്യാൽ പടോലാമൃതേ ന. ൧൧

നൽകായം പഞ്ചകോലം മുളകു ഹരിതകാ-
ദ്യസ്ഥ കുഠേരാദികാ വൈ
പിത്തം മൂത്രം ശിലാ ചേർ കടുകമപി, കടുക-
ശ്ലേഷ്മഹാ വർഗ്ഗ ഏഷഃ
തൽക്ലേഹാദീൻ വരട്ടും ഗളഗദമൊരുഭ-
ദ്രാദികം ചാപി വെല്ലും
പ്രായോ വാതസ്യ കോപം ദിശതി കടുകമു-
ളകീ കണാ ചുക്ക വർജ്യം. ൧൨

പത്ഥ്യാ താന്നി ശിരീഷം ഖദിരമധുകട-
മ്പത്തിമുക്താ പ്രവാളം
ഞാഴൽപൂ ലോധ്രകാവ്യഞ്ജനമപി വിസമ-
പ്പത്മകന്ദോല്പലങ്ങൾ
സോഽയം വർഗ്ഗഃ കഷായോ ജയതി കനൽകഫൌ
രക്തശുദ്ധ്യൈവ നല്ലോ-
ന്നേതൽ പ്രായേണ ശീതം ഭവതി ചവറിഹ
സ്തംഭനം നൈവ പത്ഥ്യാ. ൧൩

കടുക്ലലോണാമ്ലരസാ യഥോക്തം
വീര്യേണ സോഷ്ണാഃ ക്രമശോ ഭവന്തി
കൈപ്പുച്ചവർപ്പോടു മധുരമേതേ
വീര്യേണ ശീതാശ്ച തഥാ ഭവന്തി. ൧൪

* കാവെള്ളരി=കാട്ടുവെള്ളരി.

കൈകപ്പോടെരിപ്പുകഷായാ
ബദ്ധമലാ രൂക്ഷണാ ക്ലേദോപരി തേ
പടുപുളിമധുരരസാസ്സ്യ-
സ്തദനൽ സ്നിഗ്ദ്ധാശ്ച സൃഷ്ടവിൺമൂത്രാഃ. ൧൯

ഇതി രസഭേദീയാദ്ധ്യായഃ.

അദ്ധ്യായം ൯.

ദോഷാദിവിജ്ഞാനീയം.

കറുക്ക മെലികണ്ണുകാമത വിറയ്ക്ക വിട്ടിൻഗ്രാഹം
കനക്ക വയർവീക്ക് ദീനത ബലംക്ഷയിച്ചീടുക
ഉറക്കകിഴികിന്ദ്രിയക്ഷതി വിലാപമെന്നിത്തരം
ഭ്രമശ്ച ബഹു ലക്ഷണം മരുതി തത്ര വൃദ്ധേ യദി. ൧

വായൌ ക്ഷീണേ പുനർമെയ്തളരുക കുറക-
ച്ചേഷ്ടിതാഭാഷണം പോൽ
സംജ്ഞാനാശം തണുത്തീടുക മനക്കെട്ടുകാ-
ലസ്യമമ്മാന്ദ്യരോഗം
കാസശ്വാസാതിനിദ്രാപ്തികൾ വപുഷി ഗുരു-
ത്വം ച നേത്രാദിശൈത്യം
ഗാത്രസ്രംസം പ്രസേകം കഫഗദിതദാ
മററുമേതാദൃശാ സ്യുഃ. ൨

വിണ്മൂത്രസനഖനേത്ര-
ത്വക്കുകൾക്കൊയ് മഞ്ഞളിക്ക ദന്തമപി
ഏരിക വിശക്ക വിയർപ്പോടു
തൃഷ്ണയുമിവ പിത്തവൃദ്ധിജാ രോഗാഃ. ൩

പിത്തം ക്ഷയിച്ചാൽ പെടുമഗ്നിമാന്ദ്യം
കാന്തിക്കു കാണാമൊരു ഹാനി കൂടെ
അത്യന്തമംഗം ച തണുത്തുതോന്നും
മററും വിചാരിച്ചറികീദൃശങ്ങൾ. ൪

ഉറക്കേറുകാലസ്യമേററം പ്രസേകം
കനത്തീടുകംഗം കനൽകേടു ശൈത്യം
വെളുത്തീടുകന്നേത്രമൂത്രാദിയെല്ലാം
കരസ്ക്കേണ്ടുകേതേ കഫോദ്വൃദ്ധിരോഗാഃ. ൫

തലതിരിക ശ്ലേഷ്മാശയ-
ശ്ശൂന്യത്വം സന്ധയോഽഥ കൃശതാ തഥാ
ഹൃദ്രവമെഴുകൊരുനിദ്രയു-
മിവ ഖലു ലിംഗം കഫേ ക്ഷീണേ. ൬

വൃദ്ധോ ഹി വായുർമ്മധുരാമ്ലഭോജ്യ-
സ്നിഗ്ദ്ധാശനേ കാംക്ഷിതമാതനോതി
ക്ഷീണസ്തു വായുസ്സകഷായരൂക്ഷ-
ഭോജ്യേഷു ചൊല്ലാമഭിലാഷകസ്സ്യാൽ. ൭

വർദ്ധിച്ചപിത്തം മധുരേഽപി ശീതേ
തിക്തേ കഷായേ ച മതിം ദദാതി
ക്ഷയിച്ചപിത്തം പുനരമ്ലലോണ-
കടൂനകാംക്ഷാഞ്ച തഥാ കരോതി. ൮

ശ്ലേഷ്മാ വിവൃദ്ധഃ കടുരൂക്ഷതിക്ത-
കഷായഭോജ്യേഷു മതിം വിധത്തേ
ക്ഷീണോഽയമാശാം പുനരാദധാതി
സ്നിഗ്ദ്ധാമ്ലലോണേ മധുരാശനേ ച. ൯

ഒരുത്തന്റെ പിത്തക്ഷയേ ചാപി വായു-
ർമ്മതിസ്നിഗ്ദ്ധഭോജ്യേഷു കാംക്ഷാവഹസ്സ്യാൽ
തടിച്ചോരുപിത്തഞ്ച കസ്യാപി പുംസഃ
കൊടുക്കുന്നിതൊട്ടമ്ലലോണാശനാശാം. ൧൦

വൃദ്ധമാം കഫവും പിന്നെ കസ്യചിന്മാനുഷസ്യ തു
മധുരാമ്ലാദിഭോജ്യത്തിൽ കരുതേ സ്വം കുതൂഹലം. ൧൧

ഇതി ദോഷാദിവിജ്ഞാനീയാദ്ധ്യായഃ.

അദ്ധ്യായം ൧൦.

ദോഷഭേദീയം.

പക്വാശയത്തുടകൾകടീ
ശ്രോത്രാസ്ഥിസ്പർശനേന്ദ്രിയങ്ങളിവ
ഒക്കെയുമില്ലം പവനനു
പക്വാശയമത്ര വൈ വിശേഷേണ. ൧

നാഭിയൊടാമാശയമ-
സ്വേദലസീകേ തഥാ ച രുധിരരസൌ
ദൃക്സ്പർശനമിവ പിത്ത-
സ്ഥാനം കില നാഭിയാം വിശേഷേണ. ൨

നെഞ്ചു കഴുത്തു ശിരഃ ക്ലോ-
മാമാശയപർവ്വണീ രസശ്ച തഥാ
മേദോ നാസിക നാവപി
ധാമ കഫത്തിന്നുരോ വിശേഷേണ. ൩

പ്രാണനുദാനവ്യാനൌ
തദനു സമാനസ്തഥാ ഹ്യപാനോ ഹി
ഇതി പഞ്ചാത്മാ വായുഃ
സ്ഥിതിമപി തേഷാം പൃഥക്കമൊട്ടു ചൊല്ലാം. ൪

പ്രാണോവായുശ്ശിരസ്ഥോ ഭവതി, പുനരുദാ-
നന്നുരോവീടു, ഹൃദ്ഗോ
വ്യാനോ വൈ, തന്നിബദ്ധാഃ ക്രിയകളിഹ ഗുണാം
ഗത്യവക്ഷേപണാദ്യാഃ
അഗ്നേരന്തേ സമാനസ്ഥിതി, വസതിരപാ-
നന്നപാനേ, യഥോക്തം
കീഴ്മേൽസഞ്ചാരിണാമാവരണമപി ഇലോം
തമ്മിലേഷാം വരുന്നു. ൫

വായോർഗ്രീഷ്മേ ചയസ്സ്യാദഥ വരിഷകളിൽ
കോപമാഹുസ്സരൽകാ-
ലേ ശാന്തിഞ്ചാപി കാണാം വരിഷകളിലിനി-
പ്പിത്തമീടീടുവൊന്നു്
കോപം വൈ ശാരദേഽസ്യ പ്രശമമിനിയഹേ-
മന്തകാലത്തു ശീതേ
കാലേ ശ്ലേഷ്മാ ചിതസ്സ്യാൽ കുപിതമതു വസ-
ന്തേ ശമം യാതി ഘർമ്മേ. ൬

പിത്തംപോലെ ശരൽക്കാലേ കോപിപ്പൊന്നിനി രക്തവും
കടച്ചുലോണതീക്ഷ്ണങ്ങളുഷ്ണവീര്യങ്ങളൊക്കെയും. ൭

ജാംഗലംദേശവും പിന്നെ കോപത്തിന്നസ്യ മൂലമാം
സ്വാദുതിക്തകഷായങ്ങൾ ശീതവീൎയ്യങ്ങളൊക്കെയും. ൮
ഹേമന്തമസ്സിരാദ്യവധമാന്ത്യപവുമടക്കമാം.

കാലസ്വഭാവോയമിവണ്ണമാവൂ
തഥാപി ദോഷങ്ങൾ പൊട്ടന്നെപ്പിൻ
ചയപ്രകോപപ്രശമാഖ്യവസ്ഥാ-
മാഹാരചേഷ്ടാദിവശാദ് ഭജന്തേ. ൯

മറയ്ക്ക വിളൎക്ക തഥാ നോവുണ്ടാക വിറയ്ക്കതാൻ
ചുളുന്നനക്കളുക്കയും കോച്ചിക്കൊൾക വലിക്കയും ൧൦

കിഴിഞ്ഞുപോക കുഴക വീക്ക വേറിട്ടുതോന്നുക
മലമൂത്രാദിതടക വൻകടച്ചിൽ തരിക്കയും ൧൧

ശോഷിക്ക പരുഷത്വഞ്ച നിറഞ്ഞിട്ടിവസ്താനുക
വട്ടത്തിൽ തുളയുണ്ടാക മേലുരങ്ങുകരേറുക ൧൨

തളച്ച് വീങ്ങുക തഥാ തുളളിത്തുള്ളിയിരിക്കയും
വാ ചവൎക്ക നിറം പച്ചളിക്കതാനരുണിക്കതാൻ ൧൩

ഇച്ചൊന്നലക്ഷണം കാണ്കിൽ വാതത്തിൻ കൎമ്മമെന്നറി.
തൊട്ടാൽ ചുടുക വട്ടപ്പുൺ ചൂടെട്ടക്ക ചൊരുക്കുക ൧൪

തളച്ച് കാൽകൈചുടുക വിയൎക്ക ശിരസോഭ്രമം
പഴുക്ക നാലവുണ്ടാക നിദ്രാഹാനി വിശക്കയും ൧൫

നേത്രമൂത്രനഖാദീനാം മഞ്ഞളിക്കനിറം പുനഃ
വായെരിക്ക പുളിന്തേക്കലിവ പിത്തസ്യ കൎമ്മമാം. ൧൬

കനത്തുപോക ചൊറിക നെയ്ച്ചിരിക്ക തണുക്കയും
പൂചിത്തോന്നുക വീക്കഞ്ച തൊട്ടാൽ കട്ടകട്ടുക്കയും ൧൭

മടിക്ക മാന്ദ്യമാലസ്യമുറക്കേറുകയും പുനഃ
അപക്തി വായിൽനീർവാച്ച് നേത്രാദികൾ വെളുക്കയും
[൧൮

സ്തൈമിത്യം വാ മധുത്തിട്ടകെന്നിയേ ലവണിക്കതാൻ
കഫം ചെയ്യുന്ന കൎമ്മങ്ങളിവയെന്നും വിദുർബ്ബുധാഃ. ൧൯

ഇതി ദോഷഭേദീയാദ്ധ്യായഃ

അദ്ധ്യായം ൧൧.

ദോഷോപക്രമണീയം.

സ്നേഹസ്വേദനിഷേവാ മൃദുശുദ്ധ്യഭ്യംഗവസ്തിധാരകളും മധുരാമ്ലസലവണസുഖോഷ്ണാന്നാദികളും ചികിത്സ വായോർഹി. ൧

പിത്തത്തിനു കൊള്ളത്താവസ്തു ഘൃതസേ-
വാ സ്വാദുശീതൈർവ്വിരേ-
കത്തെച്ചെയ്ക പടോലമുദ്ഗനവിരാ-
ന്നാഹാരഖണ്ഡാദികൾ
സ്വാദുസ്തിക്തകഷായമാമശനവു-
പുൽപഞ്ചമൂലാദിയും
നല്ലാന്നേവ വിശേഷതസ്തു ഹിതമാം
പാൽ നെയ് വിരേകോപ്തി ച ൨

ശ്ലേഷ്മാവിന്നഥ നല്ലതിന്നിവ മതം
തീക്ഷ്ണാ വിരേകക്രിയാ
രൂക്ഷോഷ്ണാല്പകഷായതിക്തകടുകാ-
ഹാരം തഥാ ജാഗരം
വ്യായാമം പലചിന്തചെയ്ക സുരത-
ക്രീഡാ വിശേഷിച്ചിതിൽ
പാരം നല്ലതു വാന്തിധൂമമശന-
ന്യൂഷോപവാസാദികം. ൩.

സ്രോതോരോധം ബലക്കേടുലഘുത മഹിയാ-
ല്ലംഗമെല്ലാം കനക്കാ-
ത്താലസ്യംവാട്ടം നിഷ്ഠീവനമരുചി മരു-
ന്മൂഢതാ ക്ലാന്തിഭാവം
സാമാനാമമലാനാമിവ പുനരടയാളം
മലാനാം ച സംഗം
കാണാം,മിച്ചൊന്നവററിന്നറികൊരുവിപരീ-
തം നിരാമേഷു ലിംഗം. ൪

കഴുത്തിന്നു കീഴുള്ള രോഗേഷു യോഗാ-
ന്നഷസ്യേവ കല്പിക്ക സേവാവിധാനേ
കഴുത്തിന്നു മേലുള്ള രോഗേഷു രാവൂൺ-
കഴിച്ചിട്ടുമാവൂ കൊടുക്കുന്നതെല്ലാം. ൭

ഇതി ഭേഷജോപക്രമണീയാദ്ധ്യായഃ.

അദ്ധ്യായം ൧൪.

ദ്വിവിധോപക്രമണീയം.

ബൃംഹണമായും പുനരഥ
കർശനമായും ചികിത്സ രണ്ടുവിധം
സന്തർപ്പണാപതർപ്പണ-
ഭേദവശാത്തേ യഥാക്രമമഥ യോജ്യേ. ൧

ബൃംഹിപ്പിച്ചീടുക സ്ത്ര്യാദിഷു നിയതരതാൻ
വ്യാധിഭൈഷജ്യതപ്താൻ
ഭാരാദ്ധ്വോരഃക്ഷതക്ഷീണരെയുമബലനെ-
ഗ്ഗർഭിണീസൂതികേ ച
രൂക്ഷാംഗാൻ വാതമേറുന്നവരൊടു ശിശു വൃ-
ദ്ധാംശ്ച നൈവാൽസു താദി-
സ്ഥാഭ്യംഗസ്നാനനിദ്രാസുഖമധുരരസൈർ-
ഗ്ഗ്രീഷ്മകാലേഽപരാംശ്ച. ൨

മേഹോരുസ്തംഭകുഷ്ഠജ്വര*വിരിശവിസ-
ർപ്പാക്ഷികണ്ഠാമയേഷു
മധുമധുമേഹാതിസ്നിഗ്ദ്ധരിലതിസാരണേ
വിദ്രധാവാമദോഷേ
സോദ്ഗാരേ ഛർദ്ദിഹൃല്ലാസിഷു ച വിജയതേ
ലംഘനം ബൃംഹണീയ-
നാരും കാലസ്വഭാവാൽ കിമപി ച ശിശിരേ
കർശനീയാ ഭവന്തി. ൩

ഇതി ദ്വിവിധോപക്രമണീയാദ്ധ്യായഃ.

---

* പ്ലീഹ എന്നു തോന്നുന്നു.

അദ്ധ്യായം ൧൬.

സ്നേഹവിധി.

സ്നേഹ്യാസ്സ്വേദ്യസംശോദ്ധ്യാബലതിമിരകൃശാ
ബാലവൃദ്ധാതിരൂക്ഷാ
ബാധിര്യസ്യന്ദവാതാമയികളൊടു മദ്യ-
സക്തചിന്താപ്രധാനാഃ
ക്ഷീണാസ്രാഃ ക്ഷീണശുക്ലാ വിഷമിതനയനോ-
ന്മീലനാ മദ്യനിത്യാ
വ്യായാമാസക്തകായാശ്ചാത്ര തു തിലജഘൃതാ-
ദീൻ യഥാർഹഞ്ച യുഞ്ജ്യാൽ. ൧

അത്യന്തം ദുർബ്ബലാ മന്ദരുചികളൊടിനി ചേരുന്ന
സ്ഥൂലതീക്ഷ്ണാഗ്നിതീസാ-
രാമശ്ലേഷ്മാതിയുള്ളോർ ഗളഗദമുദരം
മൂർച്ഛ ഛർദ്ദിക്കെട്ടമുള്ളോർ
ഗർഭം ധരിച്ചപെൺ ഛർദ്ദനാമെഴുമവരും
നസ്യരേകാദി ചെയ്തോർ
തൃഷ്ണാമദ്യാത്യയക്ലിഷ്ടരൊടിവർകളുമി
സ്നേഹ്യരല്ലെന്നു ചൊൽക. ൨

ധാതൂനാം കെൽപ്പഗ്നിക്കും പെരിയതെളിവു പ-
ഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങൾക്കുമുണ്ടാ-
മോജഃകായാഗ്നിവർണ്ണങ്ങളിലൊരു പരിപോ-
ഷം പ്രസാദഞ്ച പൊക്കം
ക്ലൈബ്യഗ്ലാന്യാദി മാറും ജരയുമകലും
വായുമമ്പായഭേദാശ്ചൈർ-
മെല്ലോട്ടുള്ളാമയാനാംകലമവിലമമാഴി-
പ്പോന്നു സർവ്വാംഗധാരാ. ൩

ചാന്നേൻ ധാര കണക്കിലേറുകിൽ വരും
പിത്താസ്രകോപജ്വര-
ഛർദ്ദ്യംഗസ്വരസാദസന്ധിഗളനാ-
സപ്ലാസ്യശോഷാദികൾ

എന്നാൽ നാളിടയിട്ടുതാൻ മലബലാ-
ദീനോർത്തു ചെയ്യേണ്ണയോ-
ടൊന്നായ്ക്കൂട്ടിനനെയ്യുമായ് വിപദി യു
സ്യാൽ സ്തംഭനീയോ വിധിഃ. ൪

സ്നേഹസ്വേദാദി ചെയ്യുന്നവർ *സുഖതരമാ-
മംബുക്കൊണ്ടുകൾ ശൌച-
സ്നാനാദ്യം, വൃദ്ധഭാഷ്യം വെടിക ദിവി ചവു-
ട്ടായ്ക്കടക്കായ്ക വേഗാൻ
കോപം ഭീ മാരുതക്ലേശകലി, രവൊട്ടറ-
ങ്ങായ്ക പെൺകാംക്ഷ ചിന്താ
വെയ്ൽതീകാറ്റോട്ടു മഞ്ഞെന്നിവയുമതന വ-
ർജ്ജിക്ക തീക്ഷ്ണാൻ ഗുരൂംശ്ച. ൫

സ്നേഹസേവയൊട്ടു ധാരയോടപി
സ്വേദവസ്തികളുടങ്ങിയുള്ളവ
ചെയ്കിലത്രയുമൊരത്രയും ദിനം
പാകമോർത്തു കൃതകൃത്യനോ ഭവേൽ. ൬

ഇതി സ്നേഹവിധിഃ.

അദ്ധ്യായം ൧൪.

സ്വേദവിധി.

താപസ്തഥോപനാഹനോഷ്മവിധിർദ്രവശ്ച
സ്വേദങ്ങൾ നാലുവകയായിതു പാലിവണ്ണം
താപാഗ്നിതപ്തവസനാദികൾകൊണ്ടു ബന്ധാ-
ദന്യഃ പുകാദിരഥ പിന്നയു സേചനാദ്യൈഃ. ൧

കാടിയാദിഷു ശതാഹ്വികാല്ക്കപ-
ത്രാദികാൻ പുഴുകിയുള്ള ബന്ധവും
പായസാദിഭിരൊരെൾപ്പുഴുങ്ങി വാ-
സോഷ്ണകെട്ടുമുപനാഹസംജ്ഞിതം. ൨

---

* സുഖോഷ്ണജലം.

കാസശ്വാസപ്രതിശ്യായികളിൽ വയർവീ-
ക്കക്കില്ലാത്തവ വിബന്ധേ
വാതശ്ലേഷ്മാമശൂലാമയിഷു മിടൽവികാ-
രാൎബുദിഷ്വാന്ത്രശൂലേ
സ്വേദിക്കായാമമൂത്രഗ്രഹികളിൽ വിരവിൽ
ഗ്രന്ഥിരോഗേ ഗുരുത്വേ
ചൈതൽ കൎമ്മാസ്സു തത്തദ്ഗദസമുചിതമായ്
സ്നേഹനം രൂക്ഷണം ച. ൩

പീതസ്നേഹാതിരൂക്ഷാബലതിമിരവിസ-
പ്പക്ഷതക്ഷീണമൂൎച്ഛാ-
തിസ്ഥൂലാഢ്യാനിലക്ഷുത്തൃഡുദരഗദി-
ക്രോധശോകക്ഷയാൎത്താഃ
സൂതാസ്ത്രീ ഗൎഭിണീ പുഷ്പിതയുമിതവിരേ-
കോഽപി പിത്തേ ച പാണ്ഡൌ
മേഹേ കുഷ്ഠേ പ്പെടുംകാമിലയിലുമിനി വ-
ൎജ്ജിക്കത്തൽ സ്വേദകൎമ്മ. ൪

ഇതി സ്വേദവിധിഃ.

അദ്ധ്യായം ൧൭.

വമനവിരേചനവിധി.

കാസേ ശ്വാസേ നവോത്ഥേ പനിയിലരുചിയിൽ
ഗ്രന്ഥി കുഷ്ഠാമയേ ഹൃ-
ല്ലാസാതീസാരരോഗങ്ങളിലുദരപെരുമ്പ-
ദ്ധ്വാമയേ സ്തന്യദോഷേ
ഉന്മാദേ മേഹരോഗേ ക്ഷയികളിലിതവിൽ
പീനസേ ഽഥാസ്രപിത്തേ
ഗുല്മേ ഽന്തൎവിദ്രധൌ ശ്ലീപദിഷു ഗരിഷു ച
ഛൎദ്ദനം ചെയ്ക നന്ന്. ൫

സ്ഥൂലേ ഽന്നാൎത്തിയിൽ ദുൎബ്ബലരിലതികൃശേ
വാതരോഗേ ക്ഷുധാൎത്തേ
ബാലേ വൃദ്ധേ വിലക്കക്ഷതിഷു ച തിമിര-
പ്ലീഹഹൃദ്രോഗവത്സു

കേളാകാ രൂക്ഷദേഹേഷ്വപി ച വമനമെടോ
ദത്തവസ്തേഷു സദാ ദുഃ-
ഖാലീഢേ കൃച്ഛ്രഗുല്മോദരഗദിഷു തഥോ-
ൎദ്ധ്വപ്രവൃത്താസ്രവായെഷു. ൨

ഗുല്മാൎശോവ്യംഗവിസ്ഫോടിഷു പഴയപനീ-
ക്കൽ ഗരേ കാമിലാ ശോ-
ഫസ്യന്ദേ കാചവദ്ധിവൃദ്ധിയൊടു തിമിര-
പ്ലീഹപക്വാശയാൎത്തൌ
അമ്ലൂത്രാഘാതകേ വിഡ്ഗ്രഹികളിലുദരേ-
ഷൂൎദ്ധ്വരക്തേ വ്രണേ വിട്-
ക്രമത്തൌ രക്തവാതേ വഴിയിലപി വിരേ-
ചിക്ക ശുക്ലാമയേ ച. ൩

വിസൎപ്പകുഷ്ഠീപദകഷ്ടമേഹ-
ശ്വാസാപചീഗ്രന്ഥിമതിഭ്രമേഷു
കാസോൎദ്ധ്വരോഗങ്ങളിലും തഥാ ഹൃ-
ല്ലാസത്തിലും ചെയ്ക വിരേകകൎമ്മ. ൪

പുതിയപനിയിലതൃല്ലാനലേ ക്രൂരകാഷ്ഠേ
ക്ഷതികളിലതിസാരേ കീഴ്പെടുന്നസ്രപിത്തേ
ക്ഷതഗുദവതി ചാതിസ്നിഗ്ദ്ധരിൽ ശല്യയുക്തേ-
ഷപി ച കില വിരേകം വയ്മയല്ലെന്നു ചൊല്ലു. ൫

ഇതി വമനവിരേചനവിധിഃ.

അദ്ധ്യായം ൧൩.

നസ്യവിധി.

നസ്യം സ്യാദ്രേചനം പീനസിഷു കഫശിര-
ശ്ശൂലജാഡ്യങ്ങളോട-
സ്യന്ദേ ഗണ്ഡ ഗളവ്യാധികളൊടുപഴമപ-
സ്മാരകുഷ്ഠാദികേഷു
ശുണ്ഠീപിപ്പല്യപാമാൎഗ്ഗകമരിചവിഡം-
ഗാംബ്ലിജാദ്യൈഃ പ്രസിദ്ധൈ-
ശ്ചൂൎണ്ണൈഃ കല്കൈഃ കഷായൈഃ സ്വരസമൊടു തിലോ-
ത്ഥാച്ച തസ്യ പ്രയോഗഃ. ൧

ഭൂയോ വാതാദിഭൂതേ ശിരസി ച ദശനേ
കേശശാതേ ചെവിക്കൽ-
ശ്ശൂല തൽക്ഷോഭധന്യേഽകാലജപലിതഗദേ
തൈമിരേവാർദ്ദിഘാതേ
ബാധിര്യേ വാതപിത്തോത്തരഭവമുഖരോ-
ഗേഷു നാസാസ്യശോഷേ
സൂൎയ്യാവൎത്തേ സ്വരക്ഷീണതയിലൊരപബാ-
ഹൌ തഥാ മിക്കവാറും. ൨

മന്യാസ്തംഭേഽപതാനങ്ങളിലുരപെരുമെ-
ക്കിറുക്കലും വാതജിൽസ്സി-
ശേധന സ്നേഹേന കല്പിച്ചരുളുക വിധിനാ
ബൃംഹണം ത്വേവ നസ്യം
പ്രാതഃ ശ്ലേഷ്മാമയേ ചെയ്തരുളുക വിധിയോ-
ടഹ്നി മദ്ധ്യേ ച പിത്തേ
വാതത്തിങ്കൽ തഥാ വൈകിനപൊഴുതെതിരേ
സ്വസ്ഥവൃത്തേ തു നസ്യം. ൩

പീതസ്നേഹേ ശിരസ്സ്നാതരിലശിതവതി
സ്നാതുകാമേഽസ്രമോക്ഷ
കാസശ്വാസേ ച നസ്യക്രിയ, വെടികവിരി-
കേത തഥാ സൂതികായാം.

ഇതി നസ്യവിധിഃ.

അദ്ധ്യായം ൧൮.

ധൂമവിധി.

കാസശ്വാസസ്യ പ്രസേകം മിടൽതളരുക വൻ-
കേശദോഷങ്ങൾ തന്ദ്രാ
പൂതിഗ്ഗന്ധഞ്ച ഹിക്കാ ശ്രുതിനയനമുഖ-
സ്രാവമൂർദ്ധാൎത്തി ജാഡ്യം
ഏതത്സൎവ്വം കെടുന്നു കരുതി വിധിയുതം
ധൂമപാനത്തു ചെയ്താ-
ലേറിപ്പോകുന്നതാകിൽ പുനരവിടെ വിധി-
പ്പോന്നു ശീതപ്രയോഗഃ. ൧

വാതേ സ്നിഗ്ദ്ധൈശ്ച പ്രകാമാപിബതു, നസി കഫേ
തീക്ഷ്ണധൂമോഽസ്തു, ചെയ്യാ-
യ്ക്കാധ്മാനേ വസ്തിചെയ്യാലുദരിഷു തിമിരേ
രക്തപിത്തേ ച രിക്തേ
പാൽ നെയ് ദധ്യാദി സേവിച്ചവരിലിരവുറ-
ങ്ങായ്കിലും മേഹരോഗി-
ണ്യുദ്ഭ്രാംഗാഘാതമുള്ളോരിലുമരുതിതു തേൻ
മദ്യമത്സ്യാശിനാം ച. ൨.

ഇതി ധൂമവിധിഃ.

അദ്ധ്യായം ൧൨.

ഗണ്ഡൂഷവിധി.

സ്നിഗ്ദ്ധഞ്ച ശമനമെന്നും
ശോധനമിതി രോപണസ്തഥാ ചേതി
ഗണ്ഡൂഷം നാലുവിധം
ത്രിഷു ദോഷേഷ്വസ്തു തൽ ക്രമാന്മന്നം. ൧

മധുരാമ്ലസപടുസിദ്ധൈഃ
സ്നേഹൈരുഷ്ണേതരധോ തു ശമനാഖ്യം
സുമധുരതിക്തകഷായൈഃ
കടുപടുതീക്ഷ്ണോഷ്ണപുളിദിരന്യോഽപി. ൨

തേൻഗണ്ഡൂഷം വ്രണാഗ്നം ദപിജരുജകളയും
നന്നാ രുച്യഞ്ച നല്കും
വൈശദ്യം ചാപി വക്ത്രേ വിരസതകളയും
കാടികൊണ്ടുള്ളതാകിൽ
ആഗന്തൌ ക്ഷാരദഗ്ദ്ധേ വിഷജനുഷി തഥാ
പിത്തജേ ച ക്ഷതോത്ഥേ
വായിൽപ്പുണ്ണിൽ കവിൾക്കൊൾകെരികഴലുകയു-
ണ്ടാകിലും നെയ്പയോഭ്യാം. ൩

ക്ഷാരാംബുഗണ്ഡൂഷവിധിസ്തു നീളെ-
പ്പാടേ ഭിനത്ത്യാശ്ശു കഫോത്ഥദോഷം
ചുക്കോട് കുഷ്ഠം മുളകപ്പുപാംസുൻ
ചേർത്തുള്ള ജംബീരരസാത്തഥാപി. ൪

മൂർദ്ധതൈലവിധി.

മൂർദ്ധതൈലവിധി നാലുജാതിപോൽ
തേച്ചു ധാര പിചു വസ്തികർമ്മണാ
ഓർത്തുചെയ്കളവിലുത്തരോത്തരം
പ്രാപ്തസദ്ഗുണമിതെന്നുമോതുക. ൪

തൈലൈർണ്ണാം രൌക്ഷ്യകണ്ഡ്വാദിഷു ശിരസി പിചും
പ്രക്ഷിപേദ് ധൂപനാദ്യേ
നേത്രേ സ്തബ്ധേ ച പാകേ ചുട്ടകതല രുജാ
ത്രുഷിതായാം ച ധാരാം
പാരിക്കം മൂർദ്ധരോഗേഷ്വപി ച തിമിരഗദേ
മററു നാസാസ്യശോഷേ
തേറിച്ചെയ്യിൻ പ്രസുപ്ത്യർദ്ദിതരുജകളിലും
ജാഗരേ ചാപി വസ്തിം. ൫

തർപ്പണവിധി.

കൃച്ഛ്രോന്മീലേ സിരാഹർഷമൊടരിയസിരോ-
ത്പാതരോഗാർജ്ജുനേഷു
സ്തബ്ധേ നേത്രാഭിഘാതിഷ്വപി കലുഷതയിൽ
പക്ഷ്മശാതേ ച ജിഹ്മേ
മററും *മൂലോകതരോഗങ്ങളിലഥ നയനേ
നെയ്നിറുത്തീടുകെന്നാൽ
ചെററമ്പിൽ ധൂമപാനം കലയതു ച തഥാ
നോക്കലാ ഭാസ്വരാദീൻ. ൬

ജളൂകവിധി.

വീസർപ്പം വിദ്രധീ പുൺ പിടകകൾ ചൊറിയും
മററുമസ്രോത്ഥദോഷേ
സാധിക്കെന്നാൽ ജളൂകാവിധി വിരസ രുജാ-
ദാഹരാഗാദിപോവാൻ

* അഷ്ടാംഗഹൃദയാദി മൂലഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ പറഞ്ഞിട്ടില്ല.

ധാരാലേപാദി നൂറായിരമതിഹിതമായ
ചെയ്കിലും ബിന്ദുമാത്രം
ഘോരാസ്രാദ്രവണ സർവോപരി വിരയെവരും
വേദനായാഃ പ്രശാന്തിഃ. ൭

അട്ടയിട്ടു പിടകാദിഷു പ്രിയേ
ദുഷ്ടരക്തതെളിവിന്നു നെയ്യുമായ്
യഷ്ടിസേവ്യകളിരെള്ളൊടോടി കീഴ്-
പ്പെട്ടു തേയ്ക്ക ശതധൌതകാദികാൻ. ൮

ഇതി ഗണ്ഡൂഷാദിവിധിഃ.

അദ്ധ്യായം ൫ൻ.

കഷായവിധി.

കഷായം വെയ്ക്കവേണ്ടുമ്പോാം വെള്ളം നാനാഴികൊള്ളുക
മരുന്നൊരുപലം തത്ര ചതച്ചിട്ടു കുറുക്കുക. ൧

നാഴിയാമ്പോളവും വെന്താൽ വാങ്ങി രാത്രൌ സുസംസ്ഥിതം
ചൂടിയിച്ചെതിരെ പശ്ചാൽ പിഴിഞ്ഞത്ഥ മരുന്നുകൾ. ൨

ഉഴക്കാഴക്കതാമ്പോളം കുറുക്കിപ്പൂതമായ് പിബേൽ
തേൻ നെയ് ശർക്കര പടപാദിൻ മേമ്പൊടിക്കപ്പികൊള്ളുക. ൩

സിതാ ജീരകസക്ത്വൻ വാ മററും രോഗാദ്യപേക്ഷയാ
അന്തിക്കുവേണ്ടും കഥാഥങ്ങൾ പുനരന്തിക്കുവച്ചടൻ. ൪

വിധിനാനേന സേവിക്ക മരുന്നൊക്കെ യഥോചിതം.

നാഴൂരിനീരിൽ പലമൌഷധാനാം
തോഴാ! ചതച്ചിട്ടു നിശാസ്ഥിതം തൽ
പ്രാതഃ പിഴിഞ്ഞിട്ടു കുടിക്കിതിൻ പേർ
ചൊല്ലിക്കിലോ ശീതകഷായമെന്ന്. ൫

ഫാണ്ടവിധി

നാഴി നീർവിട്ടിവച്ചൊരു മൂക്കഴഞ്ചു മരുന്നുകൾ
മുളകം മഞ്ഞളും കൂട്ടി പുഴുങ്ങിയതനന്തരം. ൬

വാങ്ങി വററുന്നതിൻമുമ്പിലന്നീർ തന്നാലരച്ചുള്ള
മോരിൽ കലക്കി മുഴുക്കിൽ കുറുക്കുക ശനൈസ്സനൈഃ ൭

ഉരുക്കാഴക്കു പോരുമ്പോൾ വാങ്ങി പടപാദിസംസ്കൃതം
കുട്ടകത്താൻ കടിക്കത്താൻ ചെയ്ക മുക്കടിയെന്നപേർ. ൮

ലേപനവിധി.

നീർ പാൽ മോരെന്നിവററാൽത്താൻ മരുന്നെ ശ്ലക്ഷ്ണമായ് [പുനഃ
അരച്ചുദ്ധാംഗുലംപൊങ്ങത്തേയ്ക്കണ്ടും പ്രതിലോമമായ്. ൯

തൽപററിവലിയുന്നേരം കളഞ്ഞാലുണ്ണമേ പുനഃ
തേയ്ക്ക ശോഫാദിനാശായ പാകപ്രാപ്തിക്കമിങ്ങനേ. ൧൦

ഇതി കഷായാദിവിധിഃ.

അദ്ധ്യായം ൨൦.

സ്നേഹകഷായാദിവിധി.

നാഴിയെണ്ണ ചമയ്ക്കുമ്പോൾ കഷായത്തിന്ന നാൽപലം
മരുന്ന സർവസാമാന്യംവിധികൊള്ളാമിതെങ്ങുമേ. ൧

പലസ്യ നീർകൊൾ നാനാഴികൊണ്ടു ശേഷിക്ക നാഴിയും
തസ്മിംസ്തൈലം വിനിക്ഷിപ്യ കല്ക്കം പുനരരപ്പലം. ൨

അരയ്ക്കണം കഷായേണ ശ്ലക്ഷ്ണമായ് പിന്നെയും തതഃ
അരച്ചതതിലാക്കീട്ടു പാൽ പ്രസ്ഥം തത്ര യോജയേൽ. ൩

കൈക്കുട്ടിയടുപ്പിന്മേൽ വച്ചു മൃദ്വഗ്നിനാ പചേൽ
പാകം പാനാദിരൂപേണ കൊണ്ടറിക്ക ഭിഷഗ്വരഃ. ൪

നെയ്ക്കെണ്ണയ്ക്കുമൊന്നത്രേ കല്പനാ പുനരെങ്കിലും
നെയ്ക്ക കല്ക്കമരയ്ക്കണ്ടാ കേളമതേക്കണമേററവും. ൫

... ...സൂക്ഷ്മ സൂക്ഷ്മതരക്ഷയാ
നെയ്ക്ക പാകം യഥാസാത്മ്യം വയ്ക്കണം രോഗശാന്തയേ. ൬

പാകങ്ങൾ മൂന്ന ചരചിക്കണമങ്ങുമേതാ-
മദ്ധ്യമെന്ന ഖരമെന്ന പാകം നമ്മണം

കല്കം കരുക്കയുമുറയ്ക്കായുമസ്യ രൂപം
സ്പർശാസഹത്വമരുണത്വമഥച്ഛതാ ച. ൭

തൽ ചിക്കണം മെഴുകിനോടു സമാനകല്കം
മന്ദസ്യ ലക്ഷണമുശന്തി സരോദ്ഭവാദി
വസ്ത്രേ തു ചിക്കണമുശന്തി ഖരഞ്ച കേചിൽ
നസ്യേ മൂർദ്ധ്വതി ചുണ്ണിന നന്ന ത്വേപി. ൮

പാകം മൂന്നുവിധം മന്ദം ചിക്കണം ഖരചിക്കണം
ഇവററിന്റെ ലക്ഷണത്തെച്ചൊല്ലുന്നേനെളുതായിഹ. ൯

കിട്ടം കൈകൊണ്ടു മർദ്ദിച്ചാൽ വിരൽമേൽ പിരളായ്കയും
വെള്ളം കറച്ചരച്ചിട്ടും പിണ്ഡവച്ചമയുന്നതും. ൧൦

മന്ദസ്യ ലക്ഷണം സ്നേഹേ ശബ്ദം മാറുകയെന്നതും
മെഴുകോടുള്ള സാമ്യഞ്ച ചിക്കണസ്യ തു ലക്ഷണം. ൧൧

വർണ്ണഗന്ധാദിഭേദങ്ങളുടനേ വന്നദിക്കയും
തിരിപോലെ ചമച്ചിട്ടു വളച്ചാൽ മുറിയുന്നതും. ൧൨

ഖരസ്യ ലക്ഷണം പാർത്താലിതിന്നിരണ്ടു വേണമേ
നടേത്തേതു തുടങ്ങുമ്പോൾ മറേറതു പരിപൂർത്തിയിൽ. ൧൩

സൂക്ഷ്മസൂക്ഷ്മങ്ങളാകുന്ന ഭേദം രണ്ടുമിതായതു്
മന്ദത്തിലെളുതായ്പോകിലഗ്നിസാദകരം പരം. ൧൪

ഖരാദ്ദഗ്ദ്ധം മൂത്തുപോകിൽ ഫലമില്ല നിനച്ചതു്
വരുത്തേണ്ടുന്ന കാര്യത്തെ വരുത്തീട്ടു വിധിച്ചതു്. ൧൫

അഗ്നിയെ സമനാക്കീട്ടു വരുത്തീടും വിശേഷതഃ
നസ്യത്തിന്നു നടേത്തേതും പാനേ വസ്തൗ ച ചിക്കണഃ. ൧൬

തേപ്പാൻ മൂന്നാമതെന്നാഹുരത്രിപുത്രാദയഃ പൃഥക്
എന്നാലെപ്പോഴുമിപ്പാകം സൂക്ഷിക്കേണം മുഹുർമ്മുഹുഃ. ൧൭

ഫേനോപശാന്തിസ്സ്വശരീരലാഭോ
നിർല്ലേപ്യതാ വർണ്ണവിപർയ്യയശ്ച
പേഷ്യൗഷധാനാം പരിശോഷണഞ്ച
ല്ലേതസ്യ പാകം പ്രവദന്തി സന്തഃ. ൧൮

ഘൃതസ്യ പാകം ചൊല്ലുന്നേൻ നീരിൽ വീണാലറച്ചുതു്
ഉരുണ്ടിട്ടാണപൊങ്ങീടും മുരുക്കിൻപൂനിറം വരും. ൧൯

ദ്വിവിധം ശൎക്കരാപാകം ദൎവ്വീലേപാൎത്ഥ ബുദ്ബുദഃ
ന കേവലം പ്രമാണഞ്ച നൂലിടുമ്പോൾ ജലേഷ്വധഃ. ൨൦

ഇട്ടാലൊട്ടുകിലറ്റപ്പോഴേ പൊടിക്കുന്ന ലക്ഷണം
ലേഹങ്ങൾക്കേൾ ചമയ്ക്കുമ്പോൾ ഗുളമൈസ്യകപാലസ്യ തു. ൨൧

മരുന്നിരുപലം യുജ്യാൽ ജലപ്രസ്ഥദ്വയേ പുനഃ
കട്ടുബദ്ധയമാകുമ്പോൾ ചൂൎണ്ണം തത്ര വിനിക്ഷിപേൽ. ൨൨

നിക്ഷിപ്യ ദൎവ്വ്യാ ചാലോഡ്യ മെല്ലവേ വാങ്ങുകഗ്നിതഃ
ഉടയ്ക്കുന്നതുടച്ചിട്ടുമുരുട്ടുന്നതുരുട്ടിയും. ൨൩

അരയ്ക്കുന്നതരച്ചിട്ടും ത്രിധാ ലേഹം പ്രകല്പയേത്
ഘൃതസ്യ ഫേനോപശമസ്തൈലസ്യ തു തദുദ്ഭവഃ. ൨൪

ലേഹസ്യ തന്തുമത്താപ്സു മജ്ജനം രണനന്നച
സ്നേഹപാകേ തഥാനോക്തൌ ചതുൎഗ്ഗുണവിവൎദ്ധിതം. ൨൫

കല്ക്കസ്നേഹദ്രവം യോജ്യമധീതേ ശൌനകഃ പുനഃ
സ്നേഹേ സിദ്ധ്യതി ശുദ്ധാംബുനിഷ്ക്വാഥസ്വരസൈഃ
[ക്രമാൽ. ൨൬

കല്ക്കസ്യ യോജയേദംശം ചതുൎത്ഥം ഷഷ്ഠമഷ്ടമം
ഭ്രശേല തക്രേ ച ധാന്യാമ്ലേ കല്ക്കസ്സ്വരസവദ്ഭവേൽ. ൨൭

തേഷു ച സ്വരസേ സ്നേഹം ത്രിരാത്രാൽ സംപ്രപീഡയേൽ. ൨൮

ക്ഷീരേ ദ്വിരാത്രം സ്വരസേ ത്രിരാത്രം
സ്നേഹഃ കഷായേഷു തു പഞ്ചരാത്രം
ഗുളേന യുക്തേഷു തഥാമ്ലികേഷു
ത്രിംശദ്ദിനം പാകവിധിഃ ക്രമാത്സ്യാത്. ൨൯

സപ്താഹം സൎവ്വമൂലാനാം വല്ലീനാന്തു ത്ര്യഹം സ്മൃതം
ദ്വാദശാഹന്തു സാരാണാം സൎവ്വേഷാം പാക ഇഷ്യതേ. ൩൦

ലാജമാഷകുലസ്ഥമുദ്ഗലശുനാൻ
ശുണ്ഠീയവൌ ക്വാഥയേൽ
സദ്യസ്ത്വേവ കഷായപാകവിധിവൽ

കല്ക്കാൽ പീഡകമേകരാത്രപരത-
സ്സൗവീരതക്രാന്തിതേ
സ്നേഹേ മസ്തു പയോരസൈശ്ച സഹിതേ
ദ്വാഭ്യാം ദിനാഭ്യാം പരം. ൩൧

സ്നേഹപ്രയോഗഗണ്ഡൂഷസേകാസ്ഥാപനവ്രണപ്രക്ഷാളനാവാഹനവമനപാനീയയവാഗൂസ്നാനകഷായാണാം ചതുരഷ്ടപഞ്ചഷട്സപ്തദ്വാദശദശനവാർദ്ധദ്വ്യർദ്ധഭാഗാവശേഷഃ കർത്തവ്യഃ.

ഇതി സ്നേഹകഷായപാകലക്ഷണവിധിഃ.

അദ്ധ്യായം ൨൧.

മാനവിധി.

ശാണം പാണിതലം മുഷ്ടിം കുഡുബം പ്രസ്ഥമാഢകം
ദ്രോണം വഹഞ്ച ക്രമശോ വിജാനീയാച്ചതുർഗ്ഗുണം. ൧

വിദ്യാദ്വൈ ദ്രംക്ഷണൌ കർഷം സുവർണ്ണം ചാക്ഷമേവ ച
വിഡാലപദകഞ്ചൈവ പിചും പാണിതലം തഥാ. ൨

സ ഏവ തിന്ദുകോ ജ്ഞേയസ്സ ഏവ കബളഗ്രഹഃ
ദ്വൌ സുവർണ്ണൌ പലാർദ്ധം സ്യാച്ഛുക്തിരഷ്ടമികാ തഥാ. ൩

ദ്വേ പലാർദ്ധേ പലം മുഷ്ടിം പ്രകുഞ്ചം ബില്വമേവ ച
ആമ്രം ഷോഡശികാ ചൈവ ദ്വേ പലേ പ്രസൃതം വിദുഃ. ൪

പലാച്ചതുർഗ്ഗുണം വിദ്യാദഞ്ജലിം കുഡുബം തഥാ
അഷ്ടമാനന്തു വിജ്ഞേയം കുഡുബൌ ദ്വൌ തു മാനികാ. ൫

ചത്വാരഃ കുഡുബാ പ്രസ്ഥം പ്രസ്ഥചാതുർത്ഥ്യമാഢകം
പാത്രം തദേവ വിജ്ഞേയം കംസഃ പ്രസ്ഥചതുർഗ്ഗുണം. ൬

കംസാച്ചതുർഗ്ഗുണോ ദ്രോണോ ഹ്യർമ്മണോ നല്വണസ്തഥാ
സ ഏവ കലശോ ഖ്യാതോ ഘട ഉന്മാന ഏവ ച. ൭

ദ്രോണസ്തു ദ്വിഗുണഃ ശൂർപ്പോ വിജ്ഞേയഃ കുംഭ ഏവ ച
ദ്രോണീം ശൂർപ്പദ്വയം വിദ്യാദ് *ഖാരീം ഭാരം തഥൈവ ച. ൮

* നാലുദ്രോണി=ഒരു ഖാരി. (ദ്രോണി, ഖാരി, വഹം ഇവ യഥോത്തരം ചതുർഗ്ഗുണങ്ങളാണ്.)

ദ്വാത്രിംശത്തച്ച ജാനീയാ* ദ്രോണം ശൂർപ്പാണി ബുദ്ധിമാൻ.
തുലാ പലശതം താനി വിംശതിർഭാര ഉച്യതേ. ൯

നെല്ലൊരു വീശം, വീശം-
വിംശൽ കാണം, കഴഞ്ചു ദശകാണം
ഇരുപതുകഴഞ്ചു പലം
ശതപലി തുലാ താശ്ച വിംശതിർഭാരം. ൧൦

കാണമേഴരമുഴത്തള്ള ശാണം
ദ്വേ ച തെ വടകകോലാസംജ്ഞിതെ
മുക്കഴഞ്ചു വടകദ്വയം ദ്വേ-
അക്ഷ കർഷ പിചു തിന്ദു സംജ്ഞിതം. ൧൧

ഇതി മാനവിധിഃ.

അദ്ധ്യായം ൨൩.

പഞ്ചമൂലഗണാദിവിധി.

സ്ഥിരാദ്വയീവഴുതിനയുഗഗോക്ഷുരൈഃ
സമീരിതം കില ചെറുപഞ്ചമൂലകം
ജ്വരാർത്തിവറ്റൽ പെരികിന വീര്യസംശ്രിതം
സമീരണക്ഷതജവറ്റലസ്രപിത്തജിൽ. ൧

കുവളമുഞ്ഞതാഡുണ്ഡുക-
കമിഴ്ം പാതിരി പെരിയ പഞ്ചമൂലമിദം
അനിലം കഫശോഫഹരം
ചെറിയതുമിതുവും കലർന്നു ദശമൂലം. ൨

വാതജിൽ ചുമ വമിക്കിടം കഫഘ്നം
പിത്തവറ്റൽ ക്ഷയഹരം പനിവൈരി
അഗ്നിദീപനകരഞ്ച കഥം വാ
ചൊല്ലുമാറു ദശമൂലമഹത്താം. ൩

ദർഭായുഗളേക്ഷുമവേർ
വരിനെൽവേരെന്നമിതിരുള്ളിഷ്ടം
തൃണപഞ്ചമൂലമേതൽ
തൃഷാഹരം വസ്തിശോധനം പ്രോക്തം. ൪

---

* ഷണ്ണവതി പലം (നാഴിയരി).

പിപ്പലീപിപ്പലീമൂലചവ്യചിത്രകനാഗരൈഃ
പഞ്ചകോലകമേതദ്ധി ഷട്പലം സൈന്ധവാന്വിതം. ൫
ഗുല്മപ്ലീഹോദരാനാഹശൂലഘ്നം ദീപനം ദ്വയം,

മഞ്ഞൾ വരാ വാരാഹി
മുകിൽ കൊടിവേലീത്രിമിളിരുദ്ദിഷ്ടം
ശാന്തം പഞ്ചകമേതൽ
കുഷ്ഠവിഷധ്വംസി രക്തദോഷഹരം. ൬

ഇന്തുപ്പ് സൌവർച്ചലമുപ്പ് പിന്നെ-
ക്കാരുപ്പ് പശ്ചാൽ വിളയുപ്പ് പിന്നെ
സാമുദ്രമുപ്പെന്നിവ പഞ്ചലോണ-
മാദ്യം ത്രയം തത് ത്രിപടും വദന്തി. ൭

പന്നിനെയ് വസയിൽ, മജ്ജയിൽ
മാനിൻ, നെയ്യിൽ നല്ലതു ഗവാംഘൃതമേവ
എണ്ണയിൽ തിലജമെന്നിവ നാലും
കൂട്ടുകിൽ ചൊല്ലു "മഹാ"ന്നിതി സംജ്ഞാ. ൮

എണ്ണ നെയ്യുമൊരു ദീപതൈലവും
പന്നിനെയ്യൊടുരുപൂഗതൈലവും
എന്നിതഞ്ചുമൊരുമിച്ചു ചേർക്കില-
ഞ്ചെണ്ണയെന്നറിക മാരുതാപഹം. ൯

ജീവന്തീകാകോള്യൌ
ദ്വേ മേദേ മുദ്ഗമാഷപർണ്ണ്യൌ ച
ഋഷഭകജീവകമധുകം
ചേതി ഗണോ ജീവനീയാഖ്യഃ. ൧൦

ഏരണ്ഡാമരദാരു ഗോക്ഷുരവരീ
വാനീരസൈരീയകൈ-
സ്സാരണ്യംശുമതീ ബലാത്രയജയാ-
വൃശ്ചീവസൈരേയകൈഃ
പൂതീകാചിതയാഗ്നിതാർക്കജടിലാ-
രാസ്നാശ്വഗന്ധാമരൈ-
രേരണ്ഡാദിരയം ബുധൈരഭിഹിതോ
വാതാമയഘ്നോ ഗണഃ. ൧൧

ജീവകമിടവകമമൃതും
തൃണപൂർവ്വംപഞ്ചമൂലമപി
യഷ്ടീ കാട്ടിലുഴുന്ന-
ദ്വയവും ജീവന്തി പിത്തഹാ ഗണസ്സോഽയം. ൧൨

കുഷ്ഠംഗ്രന്ഥികചവ്യചിത്രകവ്യോഷ-
വിശെലവഷധാജാജിഭിഃ
പാഠാരാമഠരേണുകാമധുരസാ
സിദ്ധാർത്ഥതിക്തോഷണൈഃ
സ്പൃക്കാശക്രയവാജമോജതുടിഭി-
ർഭാർങ്ഗീവിളംഗാന്വിതൈ-
രേഭിർവിംശതിഭിഃ കഫാമയഹരഃ
കുഷ്ഠാദിരുക്തോ ഗണഃ. ൧൩

സ്ഥിരാപൃഥക്പർണ്ണിപുനർന്നവാഭി-
സ്ത്രികണ്ടകൈരണ്ഡബലോച്ചടാഭിഃ
വിദാരികാനാഗബലാവരീഭി-
രയം ഗണഃ പിത്തസമീരണഘ്നഃ. ൧൪

കട്ഫലാംബുധരധാന്യകഭാർങ്ഗി-
ശൃംഗിപർപ്പടകവാശാവചാഭിഃ
സാഭയാമയസുഗന്ധതൃണാഭി-
ർവർഗ്ഗ ഏഷ കഫവാതനിഹന്താ. ൧൫

ത്രായന്തികാകടചബീജവൃഷാമൃതാഭി-
സ്തിക്താപടോലപിചുമന്ദഭൂരാലഭാഭിഃ
ഭൂനിംബരാജതരുപത്മകപർപ്പടാദ്യൈ-
രേഭിർഗ്ഗണോഽയമപി പിത്തകഫാമയഘ്നഃ. ൧൬

പനിയിൽ പർപ്പടാദ്യങ്ങൾ നല്ലതെല്ലായിലും പരം
രാസ്നാ വാതാമയേ നല്ല കഫേ ചുക്കെന്നു കഥ്യതേ. ൧൭

ഗ്രഹണ്യാം കുടചം നല്ല വീക്കത്തിങ്കൽ പുനർന്നവം
ഛർദ്ദ്യാം ലാജാസ്സമുദ്ദിഷ്ടാ മേഹേ ധാത്രീ ച മഞ്ഞളും. ൧൮

പ്ലീഹയിൽ പിപ്പലീ പഥ്യാ പാണ്ഡുവിങ്കലയസ്തഥാ
നേത്രരോഗേ വരായഷ്ട്യൗ കുഷ്ഠേഷു ഖദിരസ്തഥാ. ൧൯

രക്തപിത്തേ വൃഷം നല്ല കരയിൽ കണ്ടകാരിയും
ഉരഃക്ഷതേ ബലാലാക്ഷേ ചെറുതേക്കാകിലേങ്ങലിൽ. ൧൦

രാമച്ചം തലനോവിങ്കലമൃതാ വാതശോണിതേ
പനിയും പോക്കമുണ്ടാമ്പോൾ നല്ല മുസ്തായവാഷകൌ. ൧൧

കല്ലടപ്പുങ്കൽ മൂതിര ശൂലേ കായഞ്ച സൈന്ധവം
വൃദ്ധൌ ശ്ലേഷ്മ വിരേകസ്യ ദ്രാവണക്കെണ്ണയും തഥാ. ൧൨

വാതപിത്താമയേ തത്ര നല്ലതെല്ലാററിലും ഘൃതം
വാതശ്ലേഷ്മങ്ങൾകളവാനെണ്ണ നല്ലതിതി സ്മൃതം. ൧൩

ശ്ലേഷ്മപിത്തങ്ങൾകളയും ദ്രവ്യേഷു മധു ശസ്യതേ
പിത്തിനാണ്ണു വിരേചിപ്പാൻ ത്രിവൃദേവ വിശിഷ്യതേ. ൧൪

പൊക്കങ്കൽ കടകപ്പാലപ്പൂർമേൽതൊലിയുമിങ്ങനെ
ഉറക്കില്ലായ്കകൊണ്ടുമ്പോൾ പൈമ്പാൽ മാഹിഷവും വരം.
[൧൫

ശിരസ്കന്ധാംസബാഹ്വക്കൾനോവിൽ നസ്യം പ്രശസ്യതെ
നസ്യം കബളവും സർവ്വം മുഖരോഗേഷു പൂജിതം. ൧൬

നേത്രരക്ഷാഞ്ജനം നസ്യം തർപ്പണഞ്ചാതിഭദ്രമാം
അർത്തിതേ വെണ്ണഖണ്ഡം വാ വിദ്രധൌ രക്തമോക്ഷണം. ൧൭
പൈമ്പാലാജം പയോ മാംസമിവ യക്ഷ്മണി നല്ലവ
ബ്രുവമി വിസംസ്കൃതൌ ശസ്താ ത്രിഫലാഗുൽഗുലു വ്രണേ. ൧൮

ഗോക്ഷുരം മൂത്രകൃച്ഛ്രേഷു കാർശ്യേ മാംസഞ്ച ശസ്യതെ.

ഇതി പഞ്ചമൂലഗണാദിവ്യാധിവിപരീതൌഷധിവർഗ്ഗഃ.

അഷ്ടാംഗസാരം സമാപ്തം.

ശുഭം ഭൂയാൽ.

LIST OF MALAYALAM PUBLICATIONS FOR-SALE.

ശ്രീമൂലം മലയാളഭാഷാഗ്രന്ഥാവലി.

	രൂ.	ച.	കാ.
No. 1—ഗുരുദക്ഷിണപ്പാട്ട്	0	7	0
No. 2—ശതമുഖരാമായണം (കിളിപ്പാട്ട്)	0	7	0
No. 3—ഭദ്രോത്പത്തി (കിളിപ്പാട്ട്)	0	10	0
No. 4—പാർവ്വതീപരിണയം (കിളിപ്പാട്ട്)	0	12	0
No. 5—പടപ്പാട്ട് (കിളിപ്പാട്ട്)	0	14	0
No. 6—കല്യാണസൌഗന്ധികം (ഭാഷാചമ്പു)	0	6	0
No. 7—പ്രഹ്ലാദചരിതം (ഹംസപ്പാട്ട്)	0	5	0
No. 8—ഗിരിജാകല്യാണം (ഗീതപ്രബന്ധം)	1	0	8
No. 9—വ്യവഹാരമാല (സ്മൃതിഗ്രന്ഥം)	3	1	8
No. 10—ശ്രീമദ്ഭാഗവതം ഭാഷ (ഗദ്യം) ഒന്നാംവാല്യം	1	0	8
No. 11—കൃഷ്ണലീല (ഗീതപ്രബന്ധം)	0	4	0
No. 12—വിംശതി (സവ്യാഖ്യാനം)	0	7	0
No. 13—മോക്ഷദായകം (കിളിപ്പാട്ട്)	0	8	0
No. 14—ശ്രീമദ്ഭാഗവതം ഭാഷ (ഗദ്യം) രണ്ടാംവാല്യം	1	7	10
No. 15—ഭാഷാരാമായണചമ്പു (ബാലകാണ്ഡം)	1	7	10
No. 16—പാർവ്വതീപാണിഗ്രഹണം (ആര്യാവൃത്തം)	0	4	0
No. 17—നൈഷധം (ഭാഷ്യഭൂഷിതം)	0	7	0
No. 18—ശിഷ്ടോപദേശം (ഹംസപ്പാട്ട്)	0	12	0
No. 19—ഭാഷാരാമായണചമ്പു (അയോദ്ധ്യാകാണ്ഡം, ആരണ്യകാണ്ഡം, കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡം)	1	7	10
No. 20—ഭാഷാരാമായണചമ്പു (സുന്ദരകാണ്ഡം, യുദ്ധകാണ്ഡം, ഉത്തരകാണ്ഡം)	1	7	10
No. 21—വിഷ്ണുഗീത (ഹംസപ്പാട്ട്) (രണ്ടാംപതിപ്പ്)	0	14	0
No. 22—തത്ത്വമസിവ്യാഖ്യാനവും തത്ത്വമസിമഹാവാക്യക്കട്ടിളയും	0	4	0
No. 23—ബ്രഹ്മാനന്ദവിവേകസമുച്ചയം	0	4	0
No. 24—കണ്ണശ്ശഭാരതം (ഒന്നാംഭാഗം)	0	14	4
No. 25—രണ്ടുഭാഷാചമ്പുക്കൾ	0	4	0

ശ്രീവഞ്ചിസേതുലക്ഷ്മീഗ്രന്ഥാവലി.

		രു.	ച.	കാ.
No.	1—വൈദ്യമഞ്ജരി	1	7	10
No.	2—ജാതകപദ്ധതി (സവ്യാഖ്യാനം)	0	21	0
No.	3—ഭാഷാജാതകപദ്ധതി	1	0	8
No.	4—പ്രശ്നഭാഷ	0	5	0
No.	5—മുഹൂർത്തപദവി (സവ്യാഖ്യാനം)	0	10	0
No.	6—ബാലശങ്കരം (പൂർവ്വഭാഗം)	0	14	0
No.	7—ആര്യഭടീയം ഗീതികാപാദം (സവ്യാഖ്യാനം)	0	4	0
No.	8—രസവൈശേഷികം (വൈദ്യം) (ഭാഷ്യസഹിതം)	2	1	0
No.	9—ജ്യോത്സ്നിക (വിഷവൈദ്യം)	0	14	0
No.	10 തന്ത്രയുക്തിവിചാരം (വൈദ്യം)	0	10	11
No.	11—പ്രശ്നസാരം	0	14	0
No.	12—കൌടലീയം	1	0	8
No.	13—ബാലശങ്കരം (മധ്യമഭാഗം)	2	1	0
No.	14—നാരായണീയം (സവ്യാഖ്യാനം)	4	2	0
No.	15—ബാലശങ്കരം (അന്തിമഭാഗം)	0	10	0
No.	16—അഷ്ടാംഗസാരം	0	4	0